

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/1, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Razprava o družbenem planu in proračunu OLO Koper Za stabilizacijo gospodarstva

Pred proračunskim zasedanjem obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora Koper, ki se je začelo večeraj in traja še danes, sta Okrajni komite ZKS in Okrajni odbor SZDL 22. t. m. sklicala v Kopru skupno sejo, na kateri so se predstavniki obeh najvišjih okrajnih političnih forumov temeljito seznanili z osnovami osnutka letošnjega družbenega plana in Proračuna okraja Koper.

Uvodno poročilo o smernicah okrajnega družbenega plana je podal direktor okrajnega Zavoda za plan inž. Peter Aljančič, nakar je podal načelnik Okrajnega tajništva za finance Boris Jurca osnovno sliko o letošnjem predlogu okrajnega proračuna, o katerem bo v kratkem razpravljala skupščina OLO Obe poročili v izveščku objavljamo na peti strani današnje številke našega lista.

O teh poročilih se je razvila sila tehtna razprava, ki jo je pričel sekretar okrajnega komiteja tovariš Albert Jakopič-Kajtimir z uvodnim priporočilom, naj bi tudi občinski politični forumi pred sprejemanjem letošnjih občinskih družbenih planov in proračunov organizirali o teh vprašanjih temeljite in široke razprave, na katerih velja očitati osnovne smernice letošnjega občinskega in okrajnega družbenega plana, ki sta tudi po občinah v skladu z republiškim in zveznim družbenim planom, vsekakor pa tudi smernicam, ki jih je začetil IV. plenem SZDL Jugoslavije.

Tovariš Jakopič je nadalje poudaril osnovno idejo letošnjega družbenega plana, ki je v tem, da dosežemo globljo stabilizacijo našega gospodarstva in hitrejši dvig življenjskega standarda našemu delovnemu človeku. Spriči nekaterih tendenc po povečanju letošnjih sredstev za te ali one nujne potrebe, je dejal, da je treba temeljito oceniti, kaj je nujnejše in kaj s sredstvi, ki jih imamo na razpolago, lahko napravimo. Iz poročil obeh referentov smo videli, da imajo naše občine letos precejšnje rezerve oziroma možnosti ustvarjanja dodatnih sredstev za zadostitev potreb, ki jih je dejansko veliko.

Tovariš Jakopič je poudaril tudi to, da dohodki, ki jih dobiva družba od kmetijstva, ne pokrivajo niti izdatkov samo za šolstvo, zdravstvo in administracijo, ki jih daje družba našemu podeželju. Razen tega je menil, da je treba ob letošnjem proračunu poudariti tudi naslednjo značilnost: v našem okraju bo v letošnjem letu šlo za kmetijstvo preko 1 milijarde dinarjev. Tu so zajeta tudi sredstva, ki se bodo dajala za pospeševanje kmetijstva preko združništva, državnih kmetijskih posestev in Vodne skupnosti.

Realizacija naše politike v kmetijstvu, industriji in v ostalih panogah bo po svoji uspešnosti predvsem odvisna od tega, koliko bo subjektivni faktor uspel mobilizirati ljudi za pravilno izvajanje naše investicijske politike na osnovi štednje in zviševanja proizvodnje. Občine bi morale kolikor mogoče štediti v korist negospodarskih investicij v perspektivi, da je treba ta vprašanja reševati skozi 10 let, saj čez noč ni mogoče vsega napraviti. To po drugi strani pomeni, da ne bi bilo smotno obljubljati ljudem to in ono, česar ne bomo

mogli napraviti. Glede reševanja nujnih komunalnih vprašanj je treba ljudem prikazovati realno sliko in Perspektivo.

V nadaljnji razpravi sta obširneje govorila o kmetijstvu in združništvu tovariša Franc Kralj-Petek in dr. Stanko Kovačič, nakar je podpredsednik OLO Franc Klobučer s konkretnimi primeri podpril prejšnja izvajanja. Predsednik OLO Albin Duje se je prav tako pridružil stališču, ki je bilo izneseno glede smernic družbenega plana in proračuna za leto 1957. Bil je mnenja, da proračun ni previsoko postavljen, saj so vse gospodarske organizacije po poprejšnji razpravi z okrajnim Zavodom za plan pristale na določene kvote. Nadalje je govoril o rezervah za izboljšanje proizvodnega procesa, v čemer smo lani napravili lep korak naprej, vendar pa je po mnenju portoroškega partijskega posvetovanja po naših gospodarskih organizacijah še mnogo skritih rezerv. Zlasti bomo morali storiti več za pravilnejše nagrajevanje, za uvajanje norm in premij. Če bomo letos te rezerve poiskali, bomo dvignili storilnost in proizvodnjo, s tem pa tudi naš plan znatno preseglji.

Tovariš Duje je govoril še o pravilnem usmerjanju investicijskih sredstev okrajnega in občinskih ljudskih odborov, o porasti družbenega proizvoda v socialističnem sektorju, o predvideni spremembi delitve narodnega dohodka in o krepitvi delavskega samoupravljanja, ki je izraženo v letošnjem družbenem planu. Posebno pa je poudaril koristne izkušnje lanskega leta, ki kažejo, kako nepravilno je trošenje proračunskih izdatkov, preden so dohodki ustvarjeni. Če smo lani na osnovi analize prvega polletja v drugem polletju uspeli te stvari dokaj urediti, letos ni bo-

jazni, da ne bi dosegli znatno bolj-ših uspehov, če bomo začeli družbeni plan in proračun že v začetku leta pravilno izvajati.

V svoji zaključni razpravi je sekretar OK ZKS tovariš Albert Jakopič-Kajtimir glede dviga proizvodnje, nadaljnje izgradnje komunalnega sistema in s tem v zvezi nadaljnjega izboljševanja standarda naših delovnih ljudi posebno poudaril naslednjo misel: zaželenega uspeha ne bomo dosegli, če se bomo samo v besedah in načelno strinjali z družbenim planom in če ne bomo storili vsega, da bi prav vsakdo doprinesel svoj delež v iskanju rezerv, ki pri nas so, v vsaki občini, v vsaki ustanovi, v podjetju in zadrugi. Z iskanjem teh rezerv bomo lahko ustvarili še precej dodatnih sredstev za reševanje raznih perečih problemov, ki tarejo naše ljudi.

Ob zaključku te temeljite razprave o družbenem planu in proračunu so navzoči sprejeli vrsto sklepov za politično delo na terenu.

Plodno posvetovanje koprskih komunistov

V sredo je bilo v Kopru posvetovanje komunistov koprške občine. Delegati so si zadali nalogo obravnavati najvažnejša politična.

SEJA ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA

Zvezni izvršni svet je na svoji seji 27. febr. odobril svoje poročilo za leto 1956, sprejel predlog o spremembah zveznega družbenega plana za leto 1957 in osnutek uredbe o razdelitvi skupnih dohodkov gospodarskih organizacij. O teh predlogih bo razpravljala še zvezna Ljudska skupščina.

gospodarska in organizacijska vprašanja, hkrati pa pregledati dosedanje delo in kritično analizirati slabosti in uspehe pri prizadevanju za vskladitev dela na terenu s sklepi okrajne in občinske partijske konference.

Predvsem so razpravljali o izvajanju družbenega plana za leto 1957 in proračunu za leto 1957, o uveljavljanju in problemih družbenega upravljanja in delavskega samoupravljanja, o vprašanjih v zvezi s prizadevanji za povečanje kmetijske proizvodnje in za razvoj socialističnih odnosov na vasi, ter še o vzgoji in povečanju članstva Zveze komunistov.

Da bi uspešneje obravnavali navedena vprašanja, je 158 udeleženi delegatov delalo v treh komisijah: v organizacijsko-politični, v komisiji za delavsko in družbeno upravljanje ter v komisiji za razvoj socialističnih odnosov na vasi.

Pred začetkom dela komisij je bilo plenarno zasedanje, na kate-

rem je sekretar občinskega komiteja ZK Karel Strukelj imel uvodno poročilo. Na posvetovanju so sprejeli sklepe, ki bodo služili kot napotilo osnovnim organizacijam in članom za njihovo delo v podjetjih, ustanovah, zadrugah in množičnih organizacijah. bg

Okrajni družbeni plan

OLO Koper je včeraj začel razpravo o družbenem planu in proračunu koprškega okraja za leto 1957. Po temeljitih pripravah in obširnem razpravljanju o vseh postavkah plana in proračuna v organih družbenega upravljanja pri OLO Koper — svetih in komisijah — po obširni in izčrpni analizi naših gospodarskih možnosti, je bil letošnji plan predložen skupščini v razpravo in sprejem.

V prihodnjih številkah našega lista bomo podrobneje pisali o delu okrajne skupščine, ker je ta številka zaključena, ko je OLO šele začel zasedati.

Molletov obisk v ZDA

Predsednik francoske vlade Mollet in predsednik ZDA Eisenhower sta začela sredi tedna v Washingtonu z važnimi razgovori o nadaljnjih odnosih med obema državama, hkrati pa sta tudi izmenjala mnenji o stališčih Francije in ZDA do najvažnejših svetovnih vprašanj. Prvi dan razgovorov je bilo na sporedu vprašanje Srednjega vzhoda, zlasti pa Gaze in Akabe. Čeprav o vsebini razgovorov zaenkrat še niso objavili uradnega poročila, se je iz poluradnih krogov zvedelo, da sta razpravljala o kompromisni rešitvi za obe vprašanji. Gaza naj bi v tem primeru prišla pod upravno skrbništvo OZN s poznejšim sistemom dvojnega izraelsko-arabskega nadzorstva, medtem ko bi za svetovno plovbo po Akabskem zalivu jamčile pomorske patrolje OZN. Seveda pa morebitno skupno stališče Francije in ZDA do teh vprašanj

še ne pomeni, da se bo tudi OZN z njim strinjala.

V Parizu niso preveliki optimisti, kar zadeva dobicek, ki naj bi ga Francija potegnila iz teh razgovorov. Amerika ima namreč po mnenju Pariza do Francije dvojno merilo. V Evropi jo smatra za zaveznika in ji pusti proste roke, drugod po svetu pa jo odriva v stran. V tej luči lahko razumemo tudi ameriško podporo Franciji, ko so v OZN razpravljali o alžirskem vprašanju. Govori se (najbrž ne brez podlage), da bo morala Francija to podporo drago plačati in odpreti vrata ameriškemu kapitalu v Severni Afriki. Molletova pot v Washington ima torej namen doseči izboljšanje odnosov med obema državama na važnih svetovnih stratiščih in gospodarskih področjih v smislu enakopravnosti Francije. Vprašanje pa je, če bo to Molletu — kljub vsej diplomatski spretnosti — uspelo.

TEKMOVANJE STROJEPISEK

Prejšnji teden v sredo je bilo v Kopru okrajno tekmovanje najboljših strojepisk. Zmagala je strojepiska OLO Koper Mira Zindlova s 373 čistimi udarci na minuto, druga je bila Miča Obranovačeva iz podjetja »Primorski tisk« s 347 udarci na minuto, tretja pa Olga Lapajnetova iz ObO SZDL Koper. Vse pa je posekala Zdenka Petrinjeva iz OK ZKS Koper s 378 udarci na minuto, vendar pa je ta tekmovala izven konkurence. Strojepiske koprškega okraja so se z nekaj predstavnicami udeležile tudi republiškega tekmovanja, ki je bilo minulo nedelje v Ljubljani. Tam je Mira Zindlova zasedla 6. mesto, Miča Obranovačeva 9., Zdenka Petrinjeva, ki je imela smolo, da je pomotoma izpustila celo vrstico, pa je bila na 16. mestu. Vsekakor so doseženi rezultati kar lepi in so članice koprškega društva strojepiscev in stenografov lahko nanje kar ponosne.

Slika kaže koprške strojepiske na domačem tekmovanju na sedežu OLO Koper minul teden, v sredo, 20. februarja 1957.

Spremembe DO SVETU

Nebistvene spremembe v poljski vladi

Dosedanji predsednik poljske vlade Joseph Cyrankiewicz je predložil parlamentu seznam ministrov nove vlade. Večina ministrov — vključno s predsednikom in tremi podpredsedniki — je obdržala svoje dosedanje resore. Edina pomembnejša sprememba je prazaprav le nadomestitev pravosodnega ministra Zofije Wassikowske, ki jo bo zamenjal glavni javni tožilec Marjan Rybicki.

Ob predložitvi seznama nove vlade je imel Cyrankiewicz daljši govor o zunanje-političnih vprašanjih, zlasti o odnosih med Poljsko ter Zahodno Nemčijo. Dejal je, da bodo Zahodno Nemčijo v kratkem

oborožili z atomskim orožjem in da bodo njene sile imele pomembno vlogo v Evropi. Ker pa zahodne države še vedno niso priznale Poljski njene meje na Odrji in Visli, mora ostati Poljska v bloku socialističnih držav ne glede na njihovo politično ureditev.

BONN: Zahodna Nemčija je lani povečala trgovino s Kitajsko, Sovjetsko zvezo in drugimi državami Vzhodne Evrope za 70%. Vrednost izmerjenega blaga je znašala 1800 milijonov mark.

PARIZ: V Parizu je konec preteklega tedna prišlo do spopada med francoskimi policisti in skupino severnih Afričanov. Obe skupini sta se med vožnjo z avtomobili obstrlejavali. Ranjeni so bili 4 Afričani in 2 Francozi.

Začarani krog ob Gazi in Akabi

V prejšnji številki smo zapisali, da je trmoglavo zavlačenje umika izraelskih čet iz Gaze in Akabe znova zaostrojilo položaj na Srednjem vzhodu. Izrazili smo upanje, da bo enotno stališče večine delegacij v Združenih narodih končno le prisililo Izrael k spoštovanju sklepov Glavne skupščine, zlasti še, ker so se tudi ZDA izjavile za brezpogojni umik. Toda preteklo je znova teden dni in vsa zadeva se ni niti za las premaknila z mrtve točke.

Znašli smo se torej v začaranem krogu in težko je reči, kaj nam bodo prinesli prihodnji dnevi. Toda poskusimo najprej nekoliko osvetliti stališča direktno prizadetih držav, to je Egipta in Izraela, nato pa še stališča posameznih velenil v luči njihovih interesov. Brez dvoma sta Gaza in Akaba življenjskega pomena za Izrael, tako s strateškega kakor z gospodarskega stališča. Izraelci trdijo, da je področje Gaze služilo egiptovski vojski za oporišče, od koder je pošiljala svoje komandose na izraelsko ozemlje. Le-ti pa so povzročali Izraelu precejšnjo škodo zlasti s sabotažami. Zdad hočejo Izraelci jamstvo, da njihova meja ob Gazi ne bo več ogrožena. Se bolj zapleteno pa je vprašanje Akabskega zaliva, ki predstavlja najbližjo pot za vstop izraelskih ladij v Rdeče morje in naprej v svet. Če upoštevamo, da je Egipt prepovedal pluti izraelskim ladjam skozi Sueški prekop, potem je tudi razumljiva krčevita zagrozenost Izraela, da bi si obdržal nadzorstvo nad akabskim področjem, oziroma da bi si priboril zagotovila za prosto plovo svojih ladij. Hkrati naj omenimo, da ima Izrael v načrtu gradnjo velikega naftovoda od Berbeše do pristanišča Eliat ob ustju Akabskega zaliva, po katerem naj bi Izraelci dobivali letno 750.000 ton nafte. In tako bo postalo vprašanje plovske po Akabskem zalivu za Izrael še bolj življenjsko važno.

Vse, kar smo do zdaj povedali, gre v prid Izraela. Toda Izrael je napadalec in napadalec se ne daje koncesij. Združeni narodi so jasno povedali, da se mednarodni spori ne rešujejo z orožjem, marveč s pogajanjem med prizadetimi državami. Zato torej najprej umik z zasedenega področja, nato pa bo tudi OZN povečala svoja prizadevanja, da bi Izrael in Egipt uredila sporna vprašanja v obojestransko korist. Verjetno bo moral tudi Egipt prej ali slej popustiti v korist razumske rešitve spornih vprašanj, če bo hotel imeti mir na svojih

mejah. Trenutno pa je njegova nepopustljivost nekako razumljiva, če upoštevamo zločine, ki so jih napravili Izraelci nad egiptovskim ljudstvom, zlasti pa na področju Gaze.

In stališča drugih držav? Ogromna večina delegacij — vključno s sovjetsko in ameriško — vztraja na brezpogojnem umiku. Eisenhower je jasno povedal, da OZN nima druge izbire, kakor pritiskati na Izrael, da umakne svoje čete iz Gaze in Akabskega zaliva. Tudi Velika Britanija in Francija se ne potegujeta neposredno za Izrael, čeprav je iz razprav v Glavni skupščini jasno čutili željo, da bi prišlo do neke »kompromisne« rešitve. Po polomu suške pustolovščine jima pač ne kaže drugega, kakor popravljati slab vtis, čeprav sta močno zainteresirani za rešitev akabskega vprašanja v izraelsko korist (investicije na velikem naftovodu, ki bi povezoval Haifo z Akabskim zalivom).

Dogodki se zaenkrat razvijajo po diplomatski poti in upamo, da bo pri tem tudi ostalo. Organizacija združenih narodov čaka nova preizkušnja, da bo našla pravo pot iz zagate. Predvsem pa bo morala vztrajati na svojem prvotnem sklepu glede brezpogojnega umika izraelskih čet z egiptovskega ozemlja. To pa ne morda zaradi tega, ker Izrael ne bi imel upravičenih zahtev, marveč zato, ker je treba napadalcu in tudi vsem morebitnim drugim napadalcem v prihodnosti jasno povedati, da ne bodo za svoja dejanja nikjer našli zaslonbe. In tako se bo moral Izrael pripraviti na politične in gospodarske sankcije ali pa se končno ukloniti sklepom, ki jih je z ogromno večino glasov sprejela skupnost narodov.

Nova španska vlada

Španski diktator je sestavil te dni novo vlado. Prišlo je do precejšnjih sprememb, kajti večino važnih mest so zasedli gospodarski teoretiki in generali. Iz tega sklepa politični opazovalci, da namestitev Franco posvetiti vso skrb izboljšanju gospodarstva, hkrati pa utrditi vpliv vojske zaradi nedavnih nemirov v Barceloni in Madridu. Večina zahodnih komentatorjev poudarja, da so spremembe v Francovi vladi (na starih mestih je ostalo le pet ministrov) jasen znak, da je general Franco zašel v resne težave in da se njegova oblast majo.

Vnebojvestah

TOKIO: V ponedeljek zvečer je v Tokiu pristalo prvo letalo skandinavke letalske družbe, ki preko Severnega tečaja vzdržuje zvezo med Kopenhagnom in Tokiom. S tem poletom so svečano odprli novo letalsko progo med Evropo in Daljnim vzhodom.

BUDIMPESTA: Madžarske oborožene sile za vzdrževanje reda so preiskale tehnično fakulteto v Miskolcu in zaplenile skrito orožje ter večjo količino letakov s protirevolucionarno vsebino. Policija je več ljudi priprala.

NEW YORK: Ekonomsko-financijski komite je soglasno priporočil Glavni skupščini OZN, naj sprejme resolucijo 43 držav (med podpisnicami je tudi Jugoslavija) o ustanovitvi posebnega sklada ZN za gospodarski razvoj nerazvitih držav. O ustanovitvi tega sklada bodo govorili tudi na bližnjem zasedanju ECOSOC v Zenevi.

LONDON: Konservativna parlamentarna skupina se je z glasovanjem odločila, da bo nasprotovala kakršnim koli sankcijam zoper Izrael in zahtevala od britanske vlade, da naj podpre Izrael pri njegovem stališču, da bi umik izraelskih sil izvedli obnem z objavo učinkovitih jamstev proti obnovi napada egiptovskih komandosov in blokade Akabskega zaliva. Podobno stališče je zavzel tudi zunanje-politični odbor laburistične stranke, ki je v vladi opoziciji.

JERUZALEM: Predsednik izraelske vlade Ben Gurion je tedni izjavil v parlamentu, da Izrael za nobeno ceno ne bo dopustil, da bi bila Gaza povrnjena Egiptu. Pri tem je dodal, da je izraelska vlada pripravljena na razgovore in naj komisija OZN na samem kraju prouči možnosti za mirno poravnava spora.

CIPER: Ciprski nadškof Makarios je izjavil na Sečehskih otokih, kjer je sedaj v preganstvu, prepričan, da se bo lahko kmalu vrnil domov.

Ureja uredniški odbor. — Glavni urednik Stane Škrabar. — Odgovorni urednik Rastko Bradašja. — Za tisk odgovarja Franc Zdešar.

Novice s Tržaškega

OBČINSKI PRORAČUN

Skoraj vsi občinski sveti podelskih občin, razen v Dolini, so pred dnevi zaključili razpravo in odobrili občinske proračune za letošnje leto. Proračune so seveda že odposlali v pregled višjim oblastem v Trst, ki bodo črtale in odobrile razne postavke po svojih kriterijih. Zadeva je namreč ta, da občine nimajo v tem pogledu kdo ve kaj avtonomije, da so njihovi proračuni pasivni in zaradi tega potrebujejo državno podporo.

Proračun zgoniške občine predvideva letos skupno 6.969.752 lir dohodkov ter 33.478.543 lir rednih in izrednih stroškov. Primanjkljaj bi torej znašal 31.508.791 lir. Največji dohodek prinaša občini trošarina; med izdatki pa so največje postavke za plače občinskim uslužbencem (3,75 milijona lir), izredni stroški za občinske ceste (2,3 milijona lir) in za opremo nove šole v Zgoniku (2,2 milijona lir).

Proračun repentaborske občine predvideva za letošnje leto 5.519.082 lir dohodkov ter 10.200.153 lir rednih in izrednih stroškov, primanjkljaj znaša torej 4.781.071 lir. To je najmanjša občina na Tržaškem. Največji dohodek ji prinaša trošarina, nekaj občinski kamnolomi; največje stroške pa ima za plače občinskim uslužbencem (2,64 mil. lir).

Proračun devinsko-nabrežinske občine za leto 1957 predvideva 41 milijonov 328.110 lir dohodkov in 91.834.661 lir izdatkov. Znatni primanjkljaj 50.506.551 lir je treba pripisati izrednim stroškom, ki jih bo letos imela občina z opremo novih šol v Sestlanu, Cerovljah in v ribiškem naselju ter novega otroškega vrta v Nabrežini. Zaradi uvedbe zakona 703 pa bo ta občina imela približno za 3,5 milijona lir manj dohodkov od trošarine. Največje dohodke ima občina od trošarine (letos predvidevajo nekaj nad 20 milijonov lir), od raznih pristojbin in prometnega davka (6,3 milijona lir), od najemnine občinskih kamnolomov pa 2,5 milijona lir. Tudi ta občina ima največje izdatke za plače upravne osebe in prispevke za pokojninski sklad uslužbencev (letos skupno 17 milijonov 230.639 lir).

Tržaška federacija Delavske zbornice CGIL je začela kampanjo proti nesrečam na delu, ki so v tržaških podjetjih in tovarnah vedno bolj pogoste. Lani je bilo na primer na Tržaškem nad 7.200 nesreč na delu, od katerih 25 smrtnih. Sindikalna organizacija je že pred dnevi zahtevala, naj vladni generalni komisar ustanovi posebno komisijo, ki naj bi pregledala tovarne, proučila vzroke nesreč in predlagala primerne ukrepe.

V devinsko-nabrežinski občini, posebno v Nabrežini, vlada v teh mesecih precejšnja kriza, zlasti zaradi brezposelnosti in pihle dejavnosti kamnolomov. Na uradu za delo je vpisanih nič manj kot 600 brezposelnih domačinov, to je več kot 10 odstotkov celotnega prebivalstva, saj šteje ta občina po najnovejših podatkih približno 5.650 prebivalcev.

Pri Selad, ustanovi, ki je bila vzpostavljena že med angloameri-

škó upravo za ublažitev brezposelnosti, je bilo lani zaposlenih v zimskem času 100 delavcev, letos pa le 28. V kamnolomih so zadnje mesece odpuštili z dela precej delavcev, ki ne morejo najti zaposlitve pri priložnostnih delih, ker teh v zimski dobi ni.

Razen tega je treba upoštevati še dejstvo, da kamnoseška industrija večinoma izvaža le surov kamen in zaradi tega ne zaposluje več delovne sile v kamnolomih.

Prejšnji teden je bila na okrajnem sodišču v Trstu razprava proti dolinskemu županu Dušanu Lovrihi, ki ga je prijavil sodnim organom dolinski župnik Franc Stuhec, češ da je 24. oktobra lani motil pogrebni obred v dolinski cerkvi.

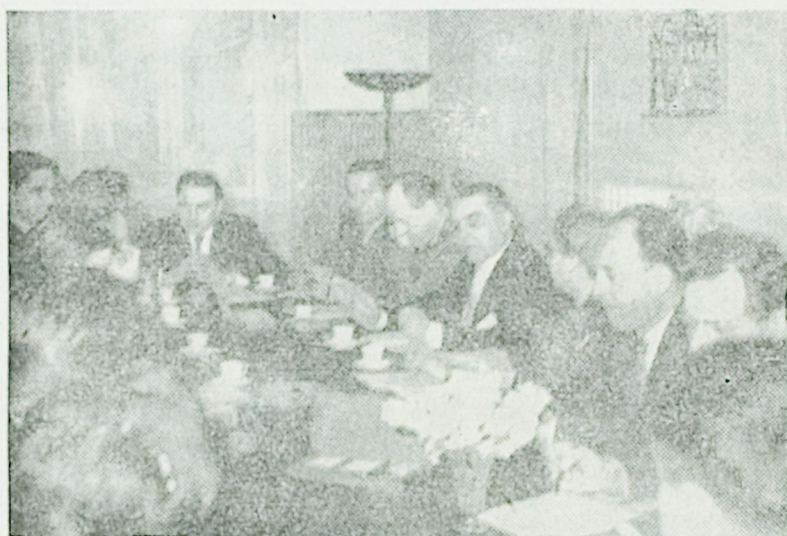
Takrat so namreč pokopavali Josipa Cuka, člana pevskega društva »Valentin Vodnik«, ki si je želel, da bi mu na zadnji poti zapeli njegovi dolgoletni tovariši-pevci. Po nagovoru župnika se je v cerkvi oglašil tudi župan, ki je predlagal, naj v slovo pokojniku zapojejo tudi pevci društva »Valentin Vodnik«. Župnik se je zaradi Lovrihovega nastopa razburil in ga prijavil sodišču, ki ga je obsodilo na mesec dni zapora.

Ze pred razpravo so v dolinski občini nabrali nad 1000 podpisov domačinov, ki so predlagali, naj se spor poravnava v duhu mirnega sožitja med občani.

V nedeljo je bil redni letni občni zbor Kmetijsko-nabavno-prodajne zadruge v Trstu. Upravni odbor je podal obračun enoletnega delovanja zadruge, ki se kljub težavam

in splošni gospodarski krizi polagoma uveljavlja in koristi kmetom na Tržaškem. Zadruga je lani imela 362.297 lir čistega dobička in ji je uspelo plačati dolg, v katerega je zašla pred leti. Člani so odobrili delovanje upravnega odbora.

Ob koncu preteklega tedna je na Opčinah umrla najstarejša Slovenka na Tržaškem, Kata Perčeva. Rodila se je leta 1860, a je do zadnjega bila živahna in dobrega spomina. Brez naočnikov je pletla nogavice in vsak dan brala časopise. Bila je prava kraška korenina; šegava, trdna in zavedna Slovenka, zato je uživala globoko spoštovanje vseh, ki so jo poznali.

Z zadnjega beogradskega sestanka predstavnikov našega Državnega sekretariata za notranje zadeve, Lige društev Rdečega križa in drugih organizacij z gosp. Bremontom, vodjo Urada OZN za begunce iz Madžarske.

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Konstruktivna in realistična dejavnost

V zvezi z razpravami o posameznih mednarodnih problemih, se svetovno časopisje vse bolj in bolj sprašuje: kaj je prineslo redno letno zasedanje Glavne skupščine OZN? Je več in več, ki bi lahko bile odgovor temu vprašanju, vendar pa so si vse slične v tem, da se mora delo Glavne skupščine v osnovi oceniti kot pozitivno. Pesimizem je čutili le v misljenjih tistih, ki so na ta ali oni način prizadeti z odločitvami Glavne skupščine ali drugih visokih organov Združenih narodov.

Morda Glavna skupščina Združenih narodov v svojem enajstletnem obstoju še ni bila nikdar pred tako težkimi in usodnimi odločitvami, kot je bila ob koncu lanskega in v začetku letošnjega leta. Pokazati je namreč morala, kakšna je njena življenjska sposobnost v času, ko je bilo treba zavzeti stališče do anglo-francosko-izraelskega napada na Egipt in do dogodkov na Madžarskem. Stališče, ki ga je zavzela do teh dveh vprašanj in ukrepi, sprejeti najprej na izrednem, kasneje pa na rednem zasedanju Glavne skupščine so dokazali, da je ta svetovna organizacija sposobna obvladati tudi najtežje ovire, s katerimi pride v stik, in da je v stanju trezno in konstruktivno delovati v interesu ohranitve svetovnega mira. Z dvotretjinsko večina je Glavna skupščina zausta-

vila in obsodila napad na Egipt, in s tem, da je dopustila dovolj časa za ureditev razmer na Madžarskem, je onemogočila najhujše in najnevarnejše zapletavanje mednarodnega položaja tako v Evropi, kakor v svetu sploh, zapletavanje, ki bi lahko v zvezi s tem nastalo in imelo resne posledice.

Druge odločitve Glavne skupščine, kot na primer tiste, ki se tičejo pozitivne razprave o razorožitvi ali ustvarjanje skladov za pomoč gospodarsko nerazvitim državam, in razen tega, sprejetje resolucije o Alžiru, ki ustvarja osnovo za razgovore med francosko vlado in alžirsko Fronto nacionalne osvoboditve kakor tudi težnja, da bi se ciprski, kašmirski in drugi sporni problemi rešili ali vsaj umirili — vse to so dokazi, da ta najvažnejša svetovna organizacija lahko uspešno rešuje velike naloge, ki se postavljajo pred njo.

Menijo, da je treba iskati razloge za tako konstruktivno dejavnost Glavne skupščine v dejstvu, da je Glavna skupščina postala univerzalna svetovna organizacija. In v resnici, to, da je bilo leta 1945 le 51 članov in da se je njihovo število dvignilo na 79 kaže, da je ta organizacija zelo pomembna. Sedanji sestav Glavne skupščine dejansko predstavlja skoraj ves svet in s tem tudi svetovno

javno mnenje. S tem, da so bili sprejeti v Glavno skupščino novi člani, se je v njej spremenil odnos sil in je skoraj izginil s pozornice sistem blokovno discipliniranih glasovalnih strojev. Pri obravnavanju določenih mednarodnih vprašanj pri nekaterih državah ni toliko važna njihova idejno-politična usmerjenost, pač pa v znatno večji meri njihov lastni nacionalni interes in njihova zahteva, da se ohrani mir. Danes je položaj tak, da nobena velesila ne more pričakovati brezpogojnega odobravanja njenega stališča, pa bediši v Aziji ali Afriki ali v Južni Ameriki ali v Evropi, v kolikor se za takim stališčem skrivajo kolonialne ali nemiroljubne oziroma kakšne druge miru škodljive težnje. Glavna skupščina je zrastle v veliko moralno silo.

Konstruktivna dejavnost zasedanja Glavne skupščine Združenih narodov, ki se je začelo lani novembra, se da razložiti z željo največjega števila držav po sodelovanju z najbolj zvestimi pristaji te svetovne organizacije in da bi dosledno služile njenim človekoljubnim ciljem. Prav zato je zunanji minister Velike Britanije Richard Butler, čeprav v vlogi politika države, ki je bila ostro obsojena zaradi napada na Egipt, dejal: »Glavna skupščina je najboljši svetovni forum, ki ga danes imamo!«

Neizkoriščen vir energije

V Jugoslaviji so tekoči plini kot vir energije precej nepoznani. Tekoči plin smo v Sloveniji pričeli izkoriščati šele leta 1949, ko je bilo potrošeno okrog pol tone tritana. Potrošnja tekočega plina je naraščala in lani smo porabili nad 300 ton butana. Pri čemer ni vsleta potrošnja koprškega okraja. Pri tem moramo ugotoviti, da še vse premalo uporabljamo tekoči plin za gospodinjstvo potrebe. V Avstriji so na primer leta 1955 porabili nad 270 milijonov kubičnih metrov plina, v Zahodni Nemčiji nad 110 milijonov, v Italiji pa je plin postal v pravem pomenu besede »italijanski premog«, saj ga porabijo letno več kot milijardo kubičnih metrov. Zemeljski tekoči plin vedno bolj spodriva premog, drva in plin iz premoga, to pa predvsem zaradi

tega, ker ima določene prednosti pred drugimi kurivi. Vrednost zemeljskega plina se najbolj kaže v primerjavi s ceno drugih goriv. Tako na primer stane 1000 neto kalorij, pridobljenih iz drv, okrog 20 dinarjev, iz elektrike okrog 13,60 dinarjev, iz premoga približno 9 dinarjev in iz plina 3 dinarjev. Pri tem ne smemo pozabiti, da daje država pri prodaji premoga regres in da tudi cena elektrike, uporabljene za gospodinjstvo, ni v sorazmerju s proizvodnimi stroški. V koprskem okraju je bila potrošnja zemeljskega plina že pred vojno močno razširjena. Po letu 1945 pa je nekoliko padla predvsem zaradi tega, ker ga ni bilo dovolj na razpolago in ker je tudi primanjkovalo tehničnih sredstev za njegov prevoz in distribucijo. V

zadnjih letih pa se je spremenila struktura prebivalstva, saj se je v koprskem okraju naselilo nemalo takšnih, ki niso doslej bili navajeni uporabljati plin kot kurivo. Obmorski predeli našega okraja nimajo večjih gozdnih površin in zato ne zadostnih količin drv za kurjavo. Razen tega je tudi preskrba s trdimi gorivi zaradi visokih prevoznih stroškov neekonomična. Poraba butana bi pa v mnogih gospodinjstvih lahko zamenjala drva in premog in bi se njegova potrošnja že v nekaj letih povečala od dosedanjih 150 ton na 750. Po mnenju nekaterih strokovnjakov pa bi bilo možno že v dveh letih doseči potrošnjo celo do 900 ton, kar bi pomenilo, da bi butan uporabljalo nad 50 odstotkov vseh gospodinjstev v obmorskih krajih.

Gospodarska koristnost butana kot goriva je predvsem v prihranku na prevozu. Za prevoz 900 ton plina bi letno potrošili približno 12 milijonov dinarjev. Za prevoz 27 tisoč ton drv, ki po kalorični vrednosti ustrežajo 900 tonam plina, pa bi porabili okrog 130 milijonov dinarjev. In dalje: za prevoz te količine drv je potrebnih najmanj 7 tovornih avtomobilov, ki bi bili vse leto v prometu, plin pa bi pripeljala ena sama avtocisterna v približno 70 voznjah. Z uporabo butana bi se tudi sprostila poraba električnega toka za mali odjem in bi se povečala oskrba z elektriko industrijskim objektom.

Ta preusmeritev uporabljanja tekočih goriv za gospodinjstva pa zahteva določena investicijska sredstva. Potrebno je urediti polnilne postaje, skladišča, prevozna sredstva in nabaviti dovolj jeklenk za prevoz plina. Po nekem predračunu bi bilo potrebno najmanj 60 milijonov dinarjev za vse te potrebe. In če sedaj primerjamo, koliko potrošimo za nabavo trdih goriv za potrebe obalnih mest ter pri tem upoštevamo, da bo proizvodnja tekočega plina iz leta v leto večja, lahko brez zapletenih matematičnih operacij zaključimo, da velja o tem vprašanju temeljito razmisliti. Les in premog sta nam potrebna v naši industriji, prevozna sredstva za pomembnejšo gospodarsko dejavnost, kakor je na primer preskrba individualnih gospodinjstev z gorivi, tekoča plinska goriva pa ob upoštevanju vseh teh čimteljev pomenijo znaten napredek v zniževanju življenjskih stroškov.

NAŠ TEDENSKI GOSPODARSKI KOMENTAR Številke kažejo DVIG GOSPODARSTVA

V tem komentarju se bomo dotaknili podatkov, ki nam jih nudijo statistike za lansko leto. Držali se bomo okvirov naše republike, ker statistični podatki za vsa država za lansko leto še niso znani. Pri tem je treba seveda povedati, da bomo obravnavali le nekatere značilne podatke, ker v podrobnosti in v preveliko širino ne moremo zaradi pomanjkanja prostora in ker bi tudi sicer komentar zgrešil svoj namen. Ta pa je pred vsem v informiranju in ne v več ali manj znanstveni obdelavi materiala.

Prvo, kar je treba poudariti, je stalen porast kratkoročnih kreditov, ki so dosegli preko 176,7 milijarde v lanskem decembru. V zadnjem mesecu so se ti krediti dvignili za skoro 7 milijard, od decembra 1955 pa za nad 30 milijard. Ni dvoma, da tak porast ne kaže vedno samo pozitivne strani in da skriva v sebi lahko tudi nevarnosti. Vendar pa je nedvomno, da je porast v glavnem v zvezi z dvigom proizvodnje, ki je dosegla v decembru svoj višek, dalje v povečanju blagovnega prometa, uslug in sploh vseh vej gospodarskega udejstvovanja. Na drugi strani pa je tudi bolj sproščena kreditna politika povzročila, da so sedaj podjetja več ali manj pravilno preskrbljena s krediti, katerih je bilo mnogo vloženih tudi v zaloge, ki naj bi imele nalogo vplivati na stabilizacijo v gospodarstvu. Negativno je le, kolikor so na dvig kratkoročnih kreditov vplivale višje cene. V tem pogledu moramo ugotoviti, da je decembrski indeks cen najvišji po 1. 1953 in znaša 1348. Kot primerjava služi 1. 1935 s 100. Tako je torej splošni indeks cen v decembru bil kar nad trikrat višji kot v 1. 1935.

Podrobnejši pregled tega dviga pove, da so se najbolj dvignile cene leta lani cene kmetijskih pridelkov. Tako kažejo cene kmetijskih pridelkov industrijskega izvora porast 5 točk v enem mesecu, kar pa je še vedno manj kot lani v istem času, ko je bil ta indeks za 12 točk višji kot letos. Za 11 točk je poskočil v decembru indeks kmetijskih pridelkov živalskega izvora in to na 1831 točk ter je skoro na isti ravni kot v decembru 1955. Manjši so porasti indeksov industrijsko-obrtnih izdelkov in sicer le za 3 točke. Moramo pa reči, da v tem pogledu nismo dosegli posebnega uspeha, ker se je indeks predmetov lani dvignil v celoti kar za 20 točk, čeprav bi moral iti razvoj cen industrijsko-obrtnih izdelkov nasprotno pot ali vsaj ostati na stari ravni. V tem pogledu nas zato čakajo v letošnjem planskem letu posebne naloge in to zlasti zato, ker je opaziti tudi v prvih dveh mesecih letos čeprav počasen toda stalen dvig indeksa cen.

Največje kratkoročne kredite uživa industrija in rudarstvo, kar je razumljivo in tudi utemeljeno. Tudi je porast teh kreditov v navedenih panogah stalen in iz meseca v mesec se tako dvignejo v naši republiki kratkoročni krediti za 1 do 3 milijarde. Konec lanskega leta so dosegli nad 103,3 milijarde. V ostalem pa lahko povemo, da uživa privatni sektor od vseh kreditov komaj 2,9 milijarde.

V decembru se je zelo dvignila uporaba sredstev, kar se vidi po stanju na žiro in ostalih računih podjetij. Dosegla je višino skoro 99 milijard na debetni in nad 100 milijard na kreditni strani, kar predstavlja realizacijo ali mesečni priliv. V tej zvezi naj omenimo tudi porast sklada za plače na preko 5,4 milijarde, čeprav je dosegel v januarju lani komaj 3,1 milijarde. Seveda dvig v decembru ni popolnoma realen, ker moramo računati na zaključek poslovnega leta, ker je v zvezi z izplačevanjem raznih nagrad in sploh s »čiščenjem« računov.

Končno bi se dotaknili še stalnega dviga potrošniških posojil na eni in hranilnih vlog na drugi strani, to je vprašanja, ki ga radi nekateri obravnavajo v nekaki povezavi. Skoro 121.000 dosega število tistih, ki uživajo v Sloveniji potrošniška posojila v višini 3304 milijonov. Če računamo s poroki, je na ta način povezanih v mreži potrošniških posojil preko banke ali podjetij do 300.000 prebivalcev. Na drugi strani pa vidimo, da se število varčevalcev stalno dviga in je v decembru doseglo

(Nadaljevanje na 4. strani)

Strokovni sejmi v Ljubljani

Nagli razvoj tehnike zahteva vse bolj in bolj vsestransko specializacijo. Zato je tudi potrebno, da se prirejuje strokovni sejmi po posameznih panogah gospodarske dejavnosti, ki bolj ustrezajo današnjim zahtevam tako proizvajalca kakor kupca. Ta ugotovitev je naravna, da je »Gospodarsko razstavišče« v Ljubljani opustilo staro klasično obliko vsesplošnega sejma in da je ustanovilo nov tip sejma, ki ustreza današnjemu času. »Gospodarsko razstavišče« se je usmerilo na prirejanje vrste sodobno organiziranih specialnih sejmov, od katerih so na primer mednarodni sejmi vina, radia in telekomunikacij, embalaže, mode itd., postali že tradicionalni.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da je za uspeh razstav nujno potrebno, da so razen čisto komercialnega dela ti sejmi usmerjeni tudi v poučni del. Naloga slednjega je, dati povprečnemu obiskovalcu osnovno znanje o določeni gospodarski panogi in njenem tehnološkem procesu, ter da obenem s praviimi prijemi zainteresirajo tudi strokovnjake. Razen teh dveh osnovnih smernic, ki jih zasleduje »Gospodarsko razstavišče« v Ljubljani pa je nujno omeniti vrsto strokovnih posvetovanj, sestankov in podobno. Udeleženci specializiranih sejmov se lahko podrobneje seznanjajo z vsemi vprašanji njihove stroke v tovrstnih jugoslovanskih podjetjih, ki vzporedno z njimi bodisi razstavljajo ali pa sklepajo kupne pogodbe na teh sejmih. Pri

tem si lahko utrjujejo medsebojne poslovne vezi in izmenjavajo svoje strokovne izkušnje ter mnenja. To pa je predvsem v korist nadaljnjemu razvoju določene gospodarske panoge v enem ali drugem domačem ali tujem podjetju.

Velika prednost specializiranih sejmov, ki jih prireja »Gospodarsko razstavišče« v Ljubljani, pa je tudi v tem, ker omogoča na majhnem prostoru intenzivnejše in sistematičnejše prikazovanje blaga in razvoja določene panoge. To pa ne moremo trditi o sejmih z udeležbo proizvajalcev najrazličnejših gospo-

darskih panog na obsežnem razstavnem prostoru. Način prirejanja specializiranih gospodarskih razstav omogoča obiskovalcem večje zanimanje za najnovejše vzorce določene proizvodne panoge, kar jim posreduje jasen vtis in sistematičen pregled nad celotnim razstavljenim blagom. Obiskovalec se pri ogledu razstavnih prostorov ne utrjuje s hojo v gneči po razsežnem razstavnem prostoru, temveč se z največjo štednjo lastne energije lahko posveti ogledovanju tistih predmetov, ki ga na tem ali onem sejmu najbolj zanimajo.

NOVI BELVEDER in simbolična ohranitev kulturnega spomenika

Naraščajoče število prebivalstva narekuje gradnjo novih stanovanjskih, upravnih, trgovskih in drugih javnih poslopij. Koper, nekdanji otok, njegova tesna, nesmotrna zazidava, polna sanitarnih pomanjkljivosti, danes nima velikih perspektiv za nadaljnji obsežni razvoj gradenj v samem mestu. Ti razlogi so povzročili, da se strokovnjaki že dalj časa resno ukvarjajo z rešitvijo tega važnega problema, katerega prvi korak je pred kratkim

izdelan osnutek urbanističnega načrta Kopra.

Ta načrt na drobno obravnava in upošteva vse važne elemente, med njimi tudi kulturno zgodovinske znamenitosti, ki dajejo močno obelježje temu staremu mestu. Omejni prostor v časopisu ne dovoljuje, da bi se spustili v kompleksno razpravljanje o ohranitvi in vskladitvi umetnostnih spomenikov ob novih urbanističnih posegih. Za sedaj bi se dotaknili vprašanja zazidave Belvedera, za kar je ing. Edo Mihevc že pripravil idejni osnutek.

Marsikomu je znano, da so na tem, razmeroma najmanj zazidanem, a za zazidavo najbolj primernem prostoru Kopra, še vedno ostaline nekdanjega slovenskega glagoljaškega samostana. Arhitekturna zgodovina tega samostana na zunaj ni kdo ve kaj burna, močan pa je bil vpliv glagoljašev ne samo na Slovence, ki so živeli v Koprju, in na dalmatinske in istrske Hrvate, ki so v preteklih stoletjih bili glavnina tedanje suhozemne vojske in mornarice, marveč je njihov vpliv segal tudi globoko v zaledje, o čemer še danes govore mnogi glagolski napisi (Črni kal, Predloka, Hrastovlje itd.). Ta vpliv se čuti že od leta 1467, ko so glagoljaški prišli v Koper in se leta 1530 preselili iz severnovzhodnega dela mesta na današnji Belveder.

Zadnjo letnico lahko smatramo tudi kot začetek graditve njihovega samostana na tem mestu, čeprav prvi arhivski podatki o teh delih segajo šele v leto 1604. Tedaj »bihi učinjeni portigi okolo gušterne na kolone«, kot tudi »škale od dasak na dvih gredah i dvoja vrata u refektoriji staro«. V začetku 17. stoletja je torej nastal trakt samostana, ki ga še danes predstavljata dve krili na nizki zidec oprtih, bolj čokatih kot vitkih stebrov z enostavno obdelanimi kapitlji, ki nosijo potlačene polkrožne loke. Obe krili portika in podaljšek tretje stranice stavbe oklepajo mali vrtiček z vodnjakom v sredini. V naslednjih stoletjih, vse do leta 1805, ko je bil samostan ukinjen, so zgradbo še večkrat popravljali in urejali. Po tem letu pa so se v samostan naselile stranke in zgradba je nezadržno propadala vse do današnjih dni.

Pomen glagoljašev za slovensko prebivalstvo Istre je bil tako velik, da bo treba skrbno proučiti način simbolične zaščite nekaterih še obstoječih vrednejših elementov »in situ«. In ker novi zazidalni načrt predvideva vzdavdo teh elementov v nova poslopja, se mi zdi, da je to sicer varianta, ki pa ne izčrpa še vseh drugih možnosti simbolično dokumentiranega vraščanja starega in estetsko celoto novega ambianta. E. S.

TE DEN DNI PO Jugoslaviji

PO PODATKIH ZAVODA ZA STATISTIKO V LJUBLJANI je bilo ob koncu leta 1956 v Sloveniji 1.544.659 prebivalcev. V vsem letu je bilo 2227 rojstev in 1347 smrtnih primerov, tako da znaša naravni prirastek 380 ljudi, selitveni prirastek pa 553 ljudi. Skupno število prebivalstva se je dvignilo lani v Sloveniji za 1438 ljudi. Statistika še omenja, da se je lani poročilo 973 parov.

Druga statistika govori O POTROŠNJI ALKOHOLNIH PIJAC V SLOVENIJI. Iz teh števil je razvidno, da so v prvi polovici preteklega leta popili pri nas v gostinskih obratih 10.503.054 l vina, 1.975.070 l piva, 864.829 l žganja in 464.363 l drugih pijač. Za vse to so plačali nekaj manj kot tri milijarde dinarjev. V istem času so prodali še po trgovinah 1.409.912 l alkoholnih pijač za preko 438 milijonov dinarjev. V istem času so prodali 585.000 l brezalkoholnih pijač v vrednosti nekaj nad 108 milijonov dinarjev. Po teh podatkih so izračunali, da porabi povprečno slovenska družina 5 do 10% svojih dohodkov za alkohol in tobak.

Iz sredstev republiškega sklada za pospeševanje kmetijstva je LETOS PREDVIDENIH ZA RAZVOJ VINOGRADNIŠTVA V SLOVENIJI 20 MILIJONOV DIN. Od te vsote bodo uporabili 3 milijone za ureditev strnjanih vinogradov v socialističnem sektorju, 2 milijona pa za ureditev, razširitev in opremo trsnic.

Hidrometeorološki zavod LRS bo ustanovil v kratkem poseben CENTER ZA VEDNEVNO VREMENSKO NAPOVED. Delati bodo po Voltanovski metodi, ki so jo do sedaj uspešno preizkusili v Ameriki. Nekaj časa bo novi center ugotavljal napoved za nekaj dni le interno in bo šele na podlagi preizkušnje začel objavljati

svoje napovedi v tisku in po radiu.

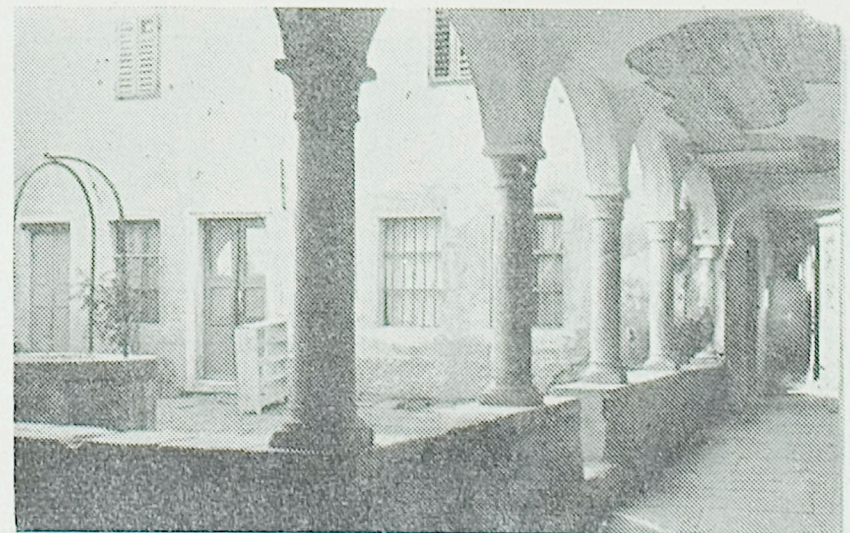
UVOZILI SMO 30 TON DATEDLJNOV, in sicer sta za to poskrbeli podjetji »VOCAR« iz Beograda in »VOCE« iz Zagreba. Od te pošiljke je nekaj vagonov že prispelo, pričakujejo pa, da bodo v kratkem dateljni v prodaji v vseh trgovinah s sadjem in zelenjavo.

»VARAZDIN« JE NAŠA NOVA LADJA, ki jo je izdelala reška ladjedelnica. Ladjica ima 1600 ton nosilnosti in je 146. plovidni objekt, ki je bil v tej ladjedelnici zgrajen po vojni.

UVOZ UMETNIH GNOJIL. Zadržno uvozno trgovsko podjetje Agrotehnika bo uvozilo do 15. marca iz Francije, Avstrije, Nemčije in Italije večjo količino umetnih gnojil in škropiv v vrednosti 1,5 milijarde din. Ta uvoz bo kril potrebe naših kmetijskih združenj in državnih posestev v spomladanskih mesecih.

V LR MAKEDONIJI bodo porabili letos več kot MILIJARDO DINARJEV ZA GRADNJO IN REKONSTRUKCIJO CEST. Največ sredstev bodo porabili za vzdrževanje cest prvega in drugega reda.

ZAVAROVANJE ČEZ ZELESNIŠKE PROGE. Železniški prehod precej zavirajo cestni promet, razen tega pa so prav na teh prelazih pogosto prometne nesreče. V naši državi je na cestah skupno 14.032 prelazov. Od tega je zavarovanih vsega komaj 2000 prelazov ali 14%, ker Generalna direkcija jugoslovanskih železnic nima dovolj sredstev za gradnjo nadvožov in podvožov. Zato se Zdrženje podjetij cestnega prometa poteguje, da bi okreplili kontrolo na prehodih čez železniške proge in priporočili voznikom večjo previdnost. Pomož je obljubil tudi Državni sekretariat za notranje zadeve.

Notranji hodnik samostana glagoljašev v Koprju

kako upravljamo

Člani Občinskega ljudskega odbora razpravljajo

Prometna in požarna varnost ter šušmarstvo

Minuli ponedeljek je občinski ljudski odbor Koper na svoji 20. redni seji razpravljal o nekaj važnih problemih različnih vej družbenega življenja v občini. Po ustaljeni navadi, da skoraj na vsaki seji razpravlja o delu nekega svojega organa družbenega upravljanja, je tokrat obravnaval dejavnost Sveta za splošno upravo in notranje zadeve od njegove ustanovitve.

Po osnovni ureditvi kadrovske in upravnih vprašanj, sistematizaciji upravnega osebja na občini, čemur bo moral svet v prihodnje posvetiti precej pozornosti (organizacijski strukturi, razdelitvi pristojnosti, funkcioniranju svetov in komisij, delu krajevnih odborov itd.), bi lahko dejavnost tega sveta delili na tri osnovne veje: za prometno varnost, za protipožarno varnostno službo in javni red in mir.

Za boljše in temeljitejše obravnavanje posameznih vprašanj ima svet še pomožne organe po posameznih vejah: komisijo za prometno varnost, komisijo za požarno-varnostno službo in komisijo za pomoč osebam, ki so po prestani kazni izpuščene na prostost. Veliko delo sta opravili zlasti prvi dve komisiji. Svet se je v svojem delu precej ukvarjal s kritičnim stanjem obrtništva v občini in s tem v zvezi z razširjenim pojavom šušmarstva. V številnih primerih je ugotovil, da se s šušmarstvom ukvarjajo večinoma zaposleni ljudje po svojem rednem delovnem času, pri tem pa tudi po večini uporabljajo orodje in celo material podjetij in delavnic, kjer so sicer zaposleni.

Preko svoje komisije za promet je svet ugotovil, da nekatera prometna vprašanja terjajo nujno rešitev — posebno še koprška avtobusna postaja. Samo za denar, ki predstavlja vrednost zaradi potrebnega manevriranja avtobusov pri prihodu v Koper izgubljenega goriva, bi lahko že zgradili na Primernejšem prostoru lepšo in modernejšo avtobusno postajo, kot pa jo imajo v Trstu. Če upoštevamo, da je Koper povezan z zaledjem samo z avtobusnim prometom, in bo to verjetno še kar dolgo dobo, potem je nujno, da je prav vprašanje ureditve moderne avtobusne postaje v naši okrajni metropoli treba hitro in energično rešiti. Pri tem ni zainteresirana le občina ali okraj in celo republika, marveč in predvsem vsa avtobusna podjetja, ki to postajo uporabljajo. Počasno reševanje tega vprašanja, reševanje na obroke in le za silo, vse to nikakor ni na čast in ne v korist tako ne Koprja kot ne celotnega našega področja, ki se kopije iz

dosedanje zaostalosti do napredne turistične pokrajine. Neprimerna in neugledna avtobusna postaja v Kopru že pomeni hudo cokoljo za razvijajoči se turizem na našem področju.

Hud problem, posebej v Kopru in tudi na deželi, so neurejene dimne naprave in zanemarjeni vsi drugi požarno-varnostni predpisi. Gasilska organizacija pri nas šele nastaja, vendar pa so nekatera PGD že zabeležila prav lepe uspehe. Huda ovira uspešnemu delovanju gasilcev na podeželju je skoraj povsod na vaseh pomanjkanje vo-

de. Tako bo treba prav nujno vsaj po nekaterih večjih občinskih središčih postaviti betonske vodohrane, saj sicer pri požaru vsi gasilci skupaj ne pomenijo nič, če ni vode, s katero bi lahko gasili.

Po obravnavi dela Sveta za splošno upravo in notranje zadeve so odborniki poslušali še poročilo sanitarne inšpekcije, ki je ugotovila nekaj hudih primerov higienske zanemarjenosti v Kopru. Na to se bomo v našem listu še posebej povrnili. Nato so odborniki sprejeli še nekaj gospodarskih in upravnih odločb. rb

Aktualno vprašanje: naša družbena prehrana

Ne količina, marveč kalorična vrednost

Kadar govorimo o nujnosti izboljšanja življenjske ravni predvsem na osnovi povečanja delovne storilnosti, boljše organizacije dela, varčevanja itd., se večkrat sprašujemo, zakaj je hrana v menzah in delavsko službenih restavracijah le nekoliko predraga. Cene kosilom in večerjam so relativno visoke, predvsem na obalnem področju našega okraja. Vzrok temu moramo iskati predvsem v nižki strokovni kvalifikaciji in nesmotrni porabi materiala. V nemali meri pa zvišujejo cene tudi slabi tehnično-sanitarni pogoji in nepravilno poslovanje, ki ustvarja pri posameznih menzah znatne izgube. Izgovor, da so dajatve visoke, ne drži. Občinski ljudski odbori so namreč pravilno določili obveznosti, ki so res minimalne. Tako odvaja menza v Izoli le 200.000 din letno prometnega davka in to na alkoholne pijače, na dobiček pa 35.000 dinarjev.

V koprskem okraju je okrog 20 gostinskih obratov, ki dajejo hrano za abonente, in več desetih obratov zaprtega tipa za posamezne gospodarske organizacije. Cena hrani v menzah in restavracijah na obalnem področju se giblje od 90 do 120 dinarjev za kosilo in od 70 do 105 dinarjev za večerjo. V drugih občinah okraja pa je cena kosila med 75 do 90 dinarjev in večerja od 50 do 60 dinarjev. Znatno nižje cene pa so v gostiščih zaprtega tipa, ker tovarne članom svojih delovnih kolektivov omogočajo z raznimi podporami znižanje cene posameznim obrokom za več kot 10 dinarjev. Hrana v menzah in restavracijah ni povsod

najboljša. Ponekod je dokaj enolična, drugod pa imajo abonenti možnost izbire med dvema menujema. V Piranu so nekatera gostišča začela pripravljati enolončnice in s tem ugodila marsikateremu abonentu, ki iz teh ali drugih vzrokov ne želi naročiti celotnega obroka. V Pivki pa so glede cene pre-

Bilo bi prav . . .

... če bi komisije za sestavo tarifnih pravilnikov in upravni odbori podjetij posvetili več pozornosti tudi popravkom tarifnih postavk delavcev in nižjih uslužbencev in ne samo popravkom tarifnih postavk vodilnih nameščenecv;

... če bi obiskovalci in uslužbenci kina Piran-Portorož, ki se pritožujejo čez direktorja tega kina zaradi njegove neprijaznosti in intrigiranja, navedli konkretne podatke in seveda prispevek tudi podpisali s svojimi polnimi imeni, ker bi lahko le v tem primeru ta prispevek tudi objavili. Ze po pravilu romajo nepodpisani prispevki v koš;

... če bi mestna organizacija ZB v Postojni s pomočjo pristojnih organov pomagala najti primernejše stanovanje družini padlega borca narodnoosvobodilne vojne, predvsem zato, ker en sin, ki z materjo in bratom živi v nezdravem stanovanju, boluje za kostno tuberkulozo;

... če bi v Kopru čistili ulice v nočnih urah, ne pa tik pred šesto uro zjutraj, ko razvažajo po mestu kruh in hodijo ljudje v službo;

... če bi pristojni organi po enem letu, odkar je bilo zgrajeno naselje v Smedeli pri Kopru, poskrbeli za logično oštevilčenje hiš in odstranili sedanje provizorično, ki je dokaj nejasno in otežkoča hitro orientacijo. Prav bi tudi bilo, če bi v Kopru še pred turistično sezono dobili nove ulične tablice in novo oštevilčenje hiš na osnovi odloka o spremembi in preimenovanju ulic in trgov v mestu Koper, sprejetem že 14. septembra lani;

... če bi razsvetlili tudi staro cesto v Smedeli, da ne bi pešci padali ob razkopaninah in ko se morajo izogibati luž ter visokega blata;

... če bi se potrošniški svet pri podjetju »Moda« v Izoli pozanimal, v kakšne namene uporablja omenjeno podjetje avto-taxi.

cej prizadeti, saj pride kosilo na 130 dinarjev.

Kljub dokajšnjemu številu menz in restavracij pa je še veliko delavcev, ki se v njih ne hranijo, predvsem zaradi tega, ker jim cene niso dostopne. V večjih delovnih kolektivih naj bi razmišljali o ustanovitvi obratnih menz, saj

so se marsikje pokazale kot zelo koristne. Delavci so lahko dobili po zmernih cenah zadostne količine tople hrane, kar vsekakor vpliva na njihovo delovno sposobnost. Lep primer, o katerem smo že pisali, je prav obrat Tovarne steklo-pihaških izdelkov v Hrpeljah, in prav bi bilo, če bi skušali to tako urediti tudi drugod. Sv.

Iz dela okrajne finančne inšpekcije

Še vedno nerazumevanje

V koprskem okraju je 873 zavazancev, katerih poslovanje mora nadzorovati okrajna finančna inšpekcija. Zaradi prav majhnega števila inšpektorjev in obsežnih del v zvezi s pregledi zaključnih računov je lani okrajna finančna inšpekcija pregledala poslovanje gospodarskih organizacij le z 58 % od vseh, poslovanje zadrug le 17 odstotkov, poslovanje finančno samostojnih zavodov le 8 %, medtem

OBVESTILO

Razširjena seja Glavnega odbora Prešernove družbe bo v četrtek, 7. marca, ob 10. uri v prostorih Kluba ljudskih poslancev v Ljubljani, Puharjeva 11, z napovedanim dnevnikom redom.

Tajništvo

ko niso pregledali poslovanja Pri nobeni izmed 326 družbenih organizacij.

Pri opravljenih pregledih so finančni inšpektorji ugotovili, da so znašali zaostanki družbenih obveznosti 495.923.000 dinarjev. Število prijav pristojnim organom za kaznovanje pa se je v drugem polletju lanskega leta znatno povečalo. Javnemu tožilstvu, finančnim organom in sodniku za prekrške so predložili inšpektorji 61 prijav, sami pa izrekli denarne kazni od 500 do 3000 din v 29 primerih. Najpogostejše kršitve predpisov, ki so bile prijavljene v kaznovanje, so bile kršitve gospodarskih predpisov, uredbe o knjigovodstvu gospodarskih organizacij, prekrški iz pristojnosti finančnih inšpektorjev in predpisov o kreditiranju.

Vseh sedem finančnih inšpektorjev je lani opravilo poleg rednega dela še 2875 nadur, in sicer od tega 2091 nadur pri pregledih zaključnih računov. Zaradi take obilice dela ni moglo priti do specializacije finančnih inšpektorjev po posameznih panogah gospodarstva, kar bi bilo z ozirom na raznovrstnost predpisov nujno potrebno in bi se tudi kakovost dela lahko dvignila.

Delo okrajne finančne inšpekcije je v znatni meri pripomoglo k izboljšanju in ureditvi finančne službe v našem okraju, predvsem z izpopolnitvijo finančnega kadra v podjetjih. Pokazalo pa se je tudi, da organi samoupravljanja v večini primerov z rezultati pregledov finančnih inšpektorjev niso seznanjeni in le redki so primeri, da se ti organi poslužujejo finančne inšpekcije za preprečevanje samovolje nekaterih vodilnih uslužbencev. To kaže, da se organi samoupravljanja še ne zavedajo vloge finančne inšpekcije, ki stremi za tem, da se delavsko samoupravljanje čim bolj uveljavi.

So pa tudi primeri, zlasti na področju bivšega okraja Koper, ko nekateri gospodarske organizacije spremljajo z nerazumevanjem in marsikdaj z ostro kritiko delo inšpektorjev. To je več ali manj posledica nekdanje prakse, ki ni predvidevala obstoja institucije, ki bi imela pravico zahtevati pojasnila o poslovanju podjetij, zadrug, združenj, zavodov in drugih gospodarskih organizacij. Kljub vsemu pa je bilo delo inšpekcije lani po-

membno za razvoj gospodarstva v okraju, saj je v nemali meri vplivalo na boljše gospodarjenje v podjetjih in tudi na večje varčevanje. Bo pa potrebno prihodnje kriterij kaznovanja postopoma zožiti, ker je bolje, da gospodarsko zdravo podjetje opravlja večji promet in ustvari večji dobiček, kakor pa da gredo izkupički v privatne žepe, skupnost pa mora plačevati socialne dajatve in kriti izgube. Da pa bi bilo nadzorstvo nad finančnim poslovanjem gospodarskih organizacij v prihodnje še boljše in da bi se že v kalu zatrla vse nepravilnosti, pa bo potrebno ne samo povečati število okrajnih finančnih inšpektorjev, temveč tudi pri vsakem občinskem ljudskem odboru namestiti enega ali dva uslužbenca, ki bosta v sklopu uprave za dohodke sposobna pregledovati delo naših gospodarskih organizacij in to usmerjati na pravo pot.

Obvestilo

Stanovanjska uprava v Kopru obvešča vse hišne svete, lastnike stanovanjskih hiš in njih upravitelje, da je gradbeno-remontna grupa pri Stanovanjski upravi prešla v likvidacijo. Zaradi tega Stanovanjska uprava ne sprejema več prošenj za popravilo stanovanjskih hiš niti ne izdaja zadevnih naročilnic za zgradbe, ki niso vključene v stanovanjsko skupnost, temveč naročajo razna popravila hišni lastniki oziroma njihovi upravitelji ter oskrbniki sami direktno pri podjetju oziroma obrtniku, ki bo naročena dela opravil. Račun o izvršenem delu popravila, ki naj bo podpisan od lastnika, upravitelja ali oskrbnika, dostavite Stanovanjski upravi, ki ga bo v mejah sredstev sklada za vzdrževanje dotične hiše izplačala. Računi za popravila zgradb, ki ne razpolagajo s sredstvi sklada za vzdrževanje, bodo zavrnjeni. Za hišne svete, ki nimajo samostojnega finančnega poslovanja, bo razna popravila za vzdrževanje zgradb še nadalje naročala Stanovanjska uprava na podlagi predloženega sklepa hišnega sveta in v mejah sredstev, s katerimi razpolaga hišni svet.

Nov dosežek naše živilske industrije

Marmelada iz istrskih smokeyv

Smokve ali fige, ki prav na koprskem bogato rodijo, nikoli niso prišle v večji meri v poštev za predelavo v marmelado. Nekaj sveže, nekaj posušene, nekaj predelane v žganje, tako so ponavadi prišle na trg, še največ pa jih je propadlo in zgnilo, če niso šle takoj na trg in v denar. Za predelavo v marmelado niso bile doslej primerne, ker naša predelovalna industrija ni imela potrebnih strojev za njihovo predelavo, to je, za mletje smokeyv. Za to so namreč potrebni posebni mlinci, ki morajo zmleti tudi drobne figove peške, zaradi katerih se ta marmelada ni mogla nikoli uveljaviti.

Lanskega evropskega kongresa konzervne industrije v Stuttgartu v Zahodni Nemčiji se je udeležil tudi zastopnik naše tovarne Arrigoni iz Izole inž. Beno Saksida. Tamkaj je neka nemška tovarna prikazala najnovejši stroj-mlin svoje izdelave, ki melje tudi sadje z najfinejšimi peškami. Ta mlin v zvezi s tako imenovanim homogenizatorjem omogoča, da tako drobne pe-

ške, zmlete v najfinejši prah, preidejo v končni proizvod, v fino in okusno marmelado. Ta je toliko okusnejša, ker prav to izredno fino mletje sprosti v peškah vsebovano eterično olje, ki da marmeladi krasno aromo. Za postopek poznajo v Ameriki že nekaj let, v Evropi pa se ni mogel uveljaviti predvsem zaradi razmeroma izredno dragih strojev in še večjih težav pri nabavi rezervnih delov iz ZDA.

Inž. Saksida je nato obiskal tovarno v Nemčiji, kjer si je te stroje podrobneje ogledal in ugotovil na podlagi prikazanih poskusov, da so dejansko primerni in kot nalašč za mletje smokeyv. Tovarna Arrigoni se je nato odločila za nakup teh strojev. To ji je bilo toliko lažje, ker homogenizatorje že imajo (so sestavni deli naprave za predelavo paradiznika). Tako so sami založili potrebna devizna sredstva, ustvarjena s participacijo na izvozu, za dinarsko kritje pa je poskrbel ObLO Izola, ki je tudi ob tej priložnosti pokazal veliko razumevanje za potrebe te tovarne.

Ze letos bo tovarna Arrigoni v Izoli lahko predelala vse razpoložljive smokve v marmelado. Kako velikega pomena je to za koprski okraj in še posebej za naše obalno področje, menda ni treba posebej pripovedovati, saj vemo, da je vsako leto pri nas propadlo na vagone tega sadu, ker ga kmetje zaradi majhnega povpraševanja v času sezone niso niti obirali. Povečini so smokve ostale kar na drevju in zgnile. Posebna težava je bila prav v tem, da smokve skoraj hkrati dozori in zato v tem času ponudba daleč prekaša povpraševanje za tem sadežem.

Z uvedbo novega proizvodnega procesa izdelovanja smokvine marmelade je tovarna Arrigoni z enim udarcem ubila dve muhi, kot pravimo: dala je našemu živilskemu trgu nov proizvod, obenem pa je rešila za našega kmeta izredno važno vprašanje, ki se ponavlja iz leta v leto — kam s polnimi košarami in zaboji tega sicer izredno redilnega sadeža.

-r-

O ČEM RAZPRAVLJAMO ★ O ČEM RAZPRAVLJAMO ★ O ČEM RAZPRAVLJAMO ★ O ČEM RAZPRAVLJAMO

S SKUPNE SEJE OK ZKS IN OO SZDL KOPER

Osnovne smernice družbenega plana okraja Koper za l. 1957

Iz poročila ing. Petra Aljančiča

Okrajni družbeni plan je sestavljen na temelju smernic splošne gospodarske politike za leto 1957, ki sta jih sprejeli zvezna in republiška ljudska skupščina in jih uzakonili v zveznem in republiškem družbenem planu.

Osnovna smer zveznega družbenega plana je nadaljevanje lanskega letnega gospodarskega politike, to je: doseči čimprej stabilizacijo našega gospodarstva in s tem umirjenost cen, kar bo predstavljalo solidno osnovo za izboljšanje življenjskega standarda. V letu 1956 je bil dosežen prvi korak s tem, da so se zmanjšale tendence naraščanja cen. V letu 1955 so namreč povprečne cene narasle za 12%, medtem ko v letu 1956 le za 4,5% kljub za 12% nižji kmetijski proizvodnji, kar predstavlja za okrog 100 milijard dinarjev manj kmetijskih proizvodov. Povprečna proizvodnja vseh vej našega gospodarstva v letu 1957 bo še bolj vplivala na ustalitev tržišča. Proizvodnja za osebno potrošnjo se bo povečala in bo znašala okoli 54.000 dinarjev na enega prebivalca ali okoli 8% več kot leta 1956.

Skladno z razvojem splošnega gospodarstva se razvija tudi gospodarstvo na Področju našega okraja.

Družbeni proizvod, ki je rezultat dela vseh proizvajalcev in stopnje izkoriščanja vseh strojev in strojnih naprav, se bo v letu 1957 povečal za 10%. Pri tem pa se bo število zaposlenih povečalo za približno 560. K povečanju družbenega proizvoda bodo največ prispevale industrija in karakteristični panogi našega področja: kmetijstvo in promet, predvsem v dolgotrajniški plovbi. Obseg industrijske proizvodnje se bo povečal za 24% proti letu 1956, proti letu 1955 pa za 70%. Dejavnost pomorskega

prometa bo v letu 1957 sedemkrat večja, kot pa je bila leta 1955. Kmetijska proizvodnja bo za 12% večja, toda še vedno za 6% nižja kot pa je bila leta 1955.

Posebno dinamičen bo porast proizvodnje v družbenem sektorju gospodarstva. Leta 1955 je zajemal 69% od celokupnega gospodarstva, leta 1956 že 72%, za leto 1957 pa predvidevamo 74%.

Narodni dohodek na enega prebivalca bo znašal 116.000 dinarjev in bo za 8% večji kot leta 1956 in bo za 27% nad državnim povprečjem, toda še vedno za skoraj 30% nižji od slovenskega povprečja.

V primerjavi z letom 1955 se bo družbeni proizvod v družbenem sektorju povečal za 23%. Pri tem se najhitreje povečujejo sredstva za vzdrževanje tovarn in obratov ter sredstva za zamenjavo zastarelih strojev in strojnih naprav in sicer za 64%, kar kaže na nenormalen porast. Vzrok za to je predvsem v nedograjnosti objektov, zaradi česar se ne morejo zadostno izkoristiti zmogljivosti strojev. Da bi se to stanje izboljšalo, je v družbenem planu predvideno, da se vsa razpoložljiva sredstva okrajnega investicijskega sklada porabijo za udeležbo na natečajih, ki predvidevajo sredstva za dokončanje in rekonstrukcijo objektov.

Skupni plačilni skladi se bodo povečali za 19% proti letu 1955. Pri tem se bo delovna sila povečala za 11%, kar pomeni, da bo celokupna raven plač višja za 8%. V letu 1955 so znašale plače v industriji 9,2% od vrednosti proizvodnje. Če odbijemo conski dodatek, bi znašale 7,5%, dočim so znašale v zveznem merilu 6%, kar pomeni, da je struktura proizvodnje našega okraja pretežno predelovalnega značaja, ki zahteva več delovne sile, kot pa na primer bazična industrija. V letu 1957 bodo plače znašale 8,7% vrednosti industrijske proizvodnje, brez conskega dodatka pa 6,6%, kar pomeni, da se proizvodnost dela povečuje.

Materialni stroški se bodo povečali za 5%, kar je pripisati dejstvu, da je danes nad 20% naše industrijske proizvodnje pretežno montažnega značaja, ki zahteva sorazmerno malo delovne sile. Na drugi strani pa je predvideno znižanje cen nekaterih izdelkov, kot na primer radijskih in gospodinjskih aparatov.

Zaradi omenjenih razlogov se bodo znižali prispevki skupnosti iz gospodarstva od 14,2% v letu 1955 na 13,5% v letu 1957; pri tem pa se bodo seveda zaradi gospodarskega razvoja v skupni vsoti povečali za 20%. V interesu povečanja sredstev za skupnost kot tudi stimulacije proizvajalcev je treba vložiti vse napore, da bo čimprej dokončana izgradnja nedovršenih objektov in pričela gradnja novih.

Presežek dela, ki se deli na druž-

bene sklade, proračune in gospodarske organizacije, je znašal po družbenem planu 1956. leta 5.555 milijonov, v letu 1957 bo pa znašal 5.813 milijonov dinarjev.

Razdelitev na posamezne koristnike je sledeča:

	1956	1957
	%	%
zveza	44,2	44
socialno zavarovanje	16,0	16,7
republika	2,4	2
okraj in občine	23,4	21,3
gospodar. organizacije	14,0	16

Pri tem je treba povedati, da je podjetjem že v samem družbenem planu predvidena večja udeležba na dohodkih. Ni pa še zagotovljena večja materialna osnova komunalnega sistema, kar bo prinesla sprememba uredbe o delitvi dohodka in večja proizvodnost dela v gospodarstvu.

Družbeni plan predvideva, da bodo vse gospodarske organizacije skupaj razpolagale z eno četrtino celokupnega dobička iz gospodarstva.

Dodatne plače iz dobička so predvidene v višini 129 milijonov dinarjev, kar bo omogočilo izplačilo najmanj trinajste plače v podjetjih, ki bodo dobro gospodarila.

Od proračunskih dohodkov brez dotacij je v lanskem letu dobil okraj 42%, občine pa 58%; dočim bo letos dobil okraj 29,5%, občine pa 70,5%, v čemer se vidi, da je s povečanjem pristojnosti dana občinam tudi večja materialna osnova, kar bo vsekakor okrepilo dejavnost občinskih ljudskih odborov.

Skladi bodo letos za 19% večji kot lani, od katerih bo pripadalo okrajnemu ljudskemu odboru 47%, občinskim pa 53%; dočim v letu 1955 občinskih skladov v večini občin še ni bilo.

Za razliko od lanskega leta, ko je okrajni družbeni plan računl 6% občinskih doklad, letos računamo samo 3% zato, da imajo občinski ljudski odbori večjo možnost z razpisom večjih doklad pravilneje razporediti davke po gospodarski zmogljivosti. Posameznih področij, ki so lahko več ali manj donosni. Obenem pa si bodo na ta način razen drugih dodatnih virov dohodkov zagotovili sredstva za izvajanje nekaterih investicij, ki so nujno potrebne predvsem v prosveti in zdravstvu ter za razne komunalne naprave po vaseh in občinskih središčih.

Celokupna obremenitev kmetijskih proizvajalcev, ki je predvidena v okrajnem družbenem planu, znaša 180 milijonov ali povprečno

na eno kmečko gospodarstvo 11.000 dinarjev. Ta znesek je približno enak izdatkom, ki so jih imeli lani okrajni in občinski proračuni za razne socialne podpore in zdravljenje socialno nezavarovanih prebivalcev, torej predvsem za podeželje.

Če primerjamo to z narodnim dohodkom kmetijskih proizvajalcev, vidimo, da vsi davki in takse, ki jih plačujejo kmetje, predstavljajo le 5,7% narodnega dohodka. Nekoliko bolj bo obremenjen družbeni sektor kmetijstva, ki bo prispeval 6,4% narodnega dohodka za skupne družbene potrebe.

V družbenem planu je predvideno, da potrošniški sveti razpolagajo s 3,8 milijoni dinarji od dobička, ki je predviden v trgovini. Na ta način bodo potrošniški sveti imeli možnost, da bodo ob letnem obračunu vrnili najmanj polovico eventualnega dobička nazaj potrošnikom, kar bo vzpodbudno vplivalo na potrošnike, da postanejo stalni odjemalci.

Družbeni plan za leto 1957 prepušča čim več vrst dohodkov občinam in osvaja načelo, da prispevki podjetij skupnosti ostanejo v tisti občini, kjer opravljajo svojo dejavnost, ne glede na to, če je sedež podjetja v drugi občini ali celo v drugem okraju.

Občinski uslužbenci v Piranu se izobražujejo

Sindikata državnih uslužbencev v Piranu prireja v teh mesecih skupno z ObLO Piran seminarje za izpopolnitev strok. znanja uslužbencev državne uprave in nekaterih zavodov. Tako je bil pred dnevi zaključen trodnevni seminar o upravnem postopku, ki ga je vodil dr. France Kovič iz Ljubljane. Temu zelo uspelemu tečaju je razen Pirančanov prisostvovalo tudi več ljudi iz Izole in Kopra. Dr. Kovič je v dneh svojega bivanja v Piranu predaval tudi članom nekaterih delovnih kolektivov in o isti temi govoril na predavanju, ki ga je pripravil občinski sindikalni svet.

Vsak terek in petek pa so predavanja o ustavi, o državnih ureditvi Jugoslavije, o družbenih planih, o socialnem zavarovanju in o naši finančni ter davčni politiki. Ta predavanja se bodo zaključila ob koncu marca.

Udeležba in razprave na teh seminarjih kažejo na veliko zanimanje vseh tečajnikov, ki težijo po čim popolnejšem obvladanju snovi, ki jim je nujno potrebna za nadaljnje poklicno delo. M. C.

Dutovlje

V nedeljo so člani osnovne mladinske organizacije v Dutovljah priredili pester kulturno-umetniški nastop. Na sporedu so bile enodejanke in pevske točke, ki so jih izvajale tri pevke. Posebno slednje so za svoj nastop žele priznanje navdušenih obiskovalcev.

Ob tej kulturno-umetniški prireditvi moramo pohvaliti delo članov te mladinske organizacije, ki je bila ustanovljena šele pred mesecem dni in je res v kratkem času uspela pripraviti pester in kakovosten spored. Zeleti je, da bi njihovemu zgledu sledile tudi druge mladinske osnovne organizacije, posebno tiste, ki že dalj časa obstajajo, vendar pa več ali manj samo na papirju, ker o njihovem življenju in delu je prav malo slišati. L.

Le hitro je tudi uspešno

IZVLEČEK IZ POROČILA TOVARIŠA BORISA JURCE

Čeprav nismo uspeli, da bi o predlogu okrajnega proračuna za leto 1957 razpravljali decembra lanskega leta ali najkasneje januarja letos, ker so se priprave okrog njegovega sestavljanja zavlekle, tako da bodo razprave zaključene z njegovim sprejetjem šele februarja, smo v tem pogledu le napravili velik korak naprej v primerjavi z lanskim letom. Kajti kljub temu, da sta bila lanskeletni družbeni plan in proračun okraja Koper sestavljeni na realnih osnovah, je njuno pozno sprejetje, in to v maju, negativno vplivalo na pritek in na porabo proračunskih sredstev.

Predvidene letošnje dohodke smo namreč konec junija 1956 dosegli le v višini 26%, medtem ko smo izdatke v višini 43%, kar je povzročilo, da smo morali razliko kriti z najetiimi bančnimi posojili. Tej slabi realizaciji dohodkov je bil vzrok ta, da nismo vse do avgusta podvzeli resnejših ukrepov za zboljšanje dotoka sredstev. Vse do tega meseca je bila izterjava davščin od privatnikov neučinkovita, saj so davkoplačevalci stalno dolgovali 100 in tudi več milijonov dinarjev mesečno.

Prav tako se tudi gospodarske organizacije niso zavedale svojih dolžnosti do skupnosti, o čemer pričajo ugotovitve finančne inšpekci-

je. Koristniki proračunskih sredstev niso hoteli upoštevati opozoril o varčevanju in omejitvi vrste najrazličnejših zahtev in potreb, tako da so bile potrebne celo dokaj drastične omejitve. Na lanskeletno izvajanje proračuna je tudi vplivala reorganizacija ljudskih odborov predvsem zato, ker ob sprejemanju obilice novih pristojnosti še niso bili dovolj organizacijsko utrjeni; primanjkovalo je strokovno usposobljenih uslužbencev; iz dneva v dan se je večalo število novih nalog, ki so zahtevale dodatnih naporov, prav tako pa so vplivale tudi razne neporavnane obveznosti iz preteklih let in še vrsta drugih činiteljev. Razen tega so lanskeletni proračuni imeli med nekaterimi nevspešnostmi tudi pečat tako rekoč zgolj administrativnih izdatkov, saj je bilo za negospodarske investicije predvidenih le 97 milijonov dinarjev, od tega v okrajnih proračunih 56, v občinskih pa 41 milijonov dinarjev.

Stanje proračunskih dohodkov pa se je v zadnjem tromesečju lanskega leta bistveno popravilo, in ker se dohodki iz gospodarstva stekajo še do 31. marca letos v lanskeletne proračune, je pričakovati, da bodo dohodki doseženi v višini izvršenih izdatkov, to je okrog 96%.

Letošnje zgodnje sprejemanje okrajnih proračunov bo že v začetku zatrlo vse negativne pojave, ki vplivajo na slab dotok in na veliko potrošnjo proračunskih sredstev. To pa pomeni do skrajnosti utrditi proračunsko disciplino.

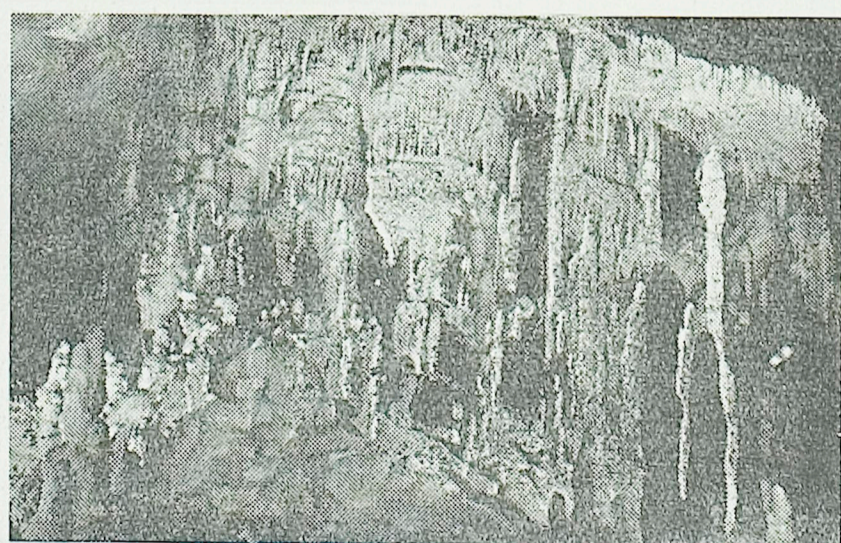
Ze pri samem sestavljanju predloga okrajnega proračuna za leto 1957 so bila sprejeta tista načela, ki bodo nujno v marsičem ugodno vplivala na izvajanje proračuna. Pri tem gre predvsem za načelo skrajnega, a vendar gospodarsko neškodljivega varčevanja, ko ne sme biti skritih rezerv in tudi ne pretiranih zahtev. Slednje so dokaj izstopile v predlogih okrajnih in občinskih organov in zavodov, ko so brez negospodarskih investicij prvi želeli dobiti 818, drugi pa 990, to je skupno 1808 milijonov dinarjev. Drugo načelo pri sestavljanju predloga okrajnega proračuna je bilo, da se z zniževanjem izdatkov pridobijo sredstva za negospodarske investicije; tretje, da se bi preprečila dvotirnost izdatkov, to je, da se ne bi za iste potrebe predvidevala sredstva tako v okrajnem kakor tudi v občinskih proračunih in četrti načelo je obravnavalo prenos pristojnosti do-

ločenih zavodov iz okraja na občine zaradi krepitve komunalnega sistema občin ter večjega nadzora nad temi zavodi.

Po teh načelih so bile znižane prvotne zahteve za okrog 350 milijonov dinarjev, kar je omogočilo predvideti negospodarske investicije v višini približno 200 milijonov dinarjev, dalje ostvariti dotacije raznim skladom v višini blizu 59 milijonov dinarjev in predvideti sredstva za nove proračunske zavode, za odplačilo anuitet itd. Pri vsklajevanju izdatkov z dohodki pa je treba upoštevati tudi dotacijo LRS v višini 602 milijonov dinarjev. Ta dotacija bo omogočila, da bomo lahko sprejeli okrajni proračun v višini 912 milijonov dinarjev (v tej vsoti so vštete tudi negospodarske investicije, ki predstavljajo okrog 200 milijonov dinarjev, omejena dotacija skladom itd.) in občinski proračuni v višini 796 milijonov dinarjev brez negospodarskih investicij, katere pa bodo občine lahko formirale tudi z varčevanjem pri administrativnih izdatkih in z drugimi viri iz lastnih dohodkov.

Končno je treba omeniti, da si kljub ugodnejši proračunski situaciji kot je bila lani, ne smemo delati nepotrebnih utvar ali računati na neka rezervna sredstva, ker jih pač ni, niti se ni treba nadejati, da bo vse steklo samo od sebe. Pravočasno bo treba zbirati dohodke in budno paziti na pravilno in smotrno koriščenje proračunskih sredstev, kar pomeni — varčevati. Zaradi stalnega porasta izdatkov za socialne podpore, za bolniško-oskrbne stroške, izdatkov za razne šole, domove itd., bo potrebno delati podrobne analize in ugotavljati njihovo upravičenost. Potrebno bo voditi takšno kadrovsko politiko, ki bo omogočila pritegnitev strokovno sposobnejših uslužbencev; izvajati nadzor nad finančnim poslovanjem raznih proračunskih in finančno samostojnih zavodov, ki jim za sedaj še vse premalo posvečamo pozornosti, in nenehno ugotavljati upravičenost visokih izdatkov. Ljudski odbori bodo morali biti v tesnejših stikih z delavskimi sveti, da bo lažje preprečevati izgube in da bodo pravočasno ter točno odvajane obveznosti do proračunov, kakor tudi, da bo boljše medsebojno sodelovanje pri raznih komunalnih delih.

Skratka, potrebni bodo še veliki napori, vključ letos ugodnejši situaciji, da bo doseženo ravnovesje med izdatki in dohodki.

Otvoritev letošnje turistične sezone v Postojni bo 6. aprila in bo združena z začetkom obratovanja novih elektroakumulatorskih lokomotiv v Postojnski jami. Te lokomotive bodo še povečale zanimanje za obisk jame, ker bo vožnja po njej prijetnejša, saj ne bo zadimljena, kot je danes. Lani je obiskalo Postojnsko jamo okrog 150.000 obiskovalcev, med njimi 48.500 gostov iz 75 držav. Letos pa pričakujejo, da bo obisk znatno večji in v ta namen že urejujejo turistične naprave v jami in okoli nje

NAŠ DOMAČI FELJTONČEK

NOVA PESEM O STARIH GREHIH

Potem ko so mi na ljubljanski avtobusni postaji razložili, da velja nedeljski popust pri vožnji samo za celo relacijo Ljubljana—Koper in sem moral kupiti vozni listek do Kopra, čeprav sem bil namenjen samo v Kozino, sem izračunal, da sem kljub temu nekaj »profitiral«. Bolje nekaj kakor nič, sem skoraj hvalježno pomislil. Kmalu pa bi bil grdo zaklel, ko sem to reč tuhtal naprej in se spomnil, da je železnica bolj kavalirska.

Poglabljen v meni nerazumljive kalkulacije in račune avtobusnega podjetja, sem se vsedel na rezervirani sedež št. 13. Trinajstiče ne maram, ker igra v mojem življenju tragi-komično vlogo. Na trinajstega sem se na primer oženil. Vsedel sem se torej in se zagledal v trinajstico,

ki je porogljivo strmela vame z majhne, emajlirane ploščice, pritrjene na visoko vzglavje sedeževega naslonjala pred menoj.

»Slišite vi, to je moj sedež!« je zabobnelo nad mojo glavo. Zelo občutljive narave sem in imam to po pokojni materi. V strahu, da sem se nevede polastil nečesa tujega, mi je zamigljalo pred očmi paragraf o motenju tuje posesti in da bi se izognil posledicam, sem mehanično dvignil svojega rojstva kosti. Kar odrinil me je dedec, ki bi mu najbolj pristojal priimek Brenta, in se zavalil na sedež. Možakar je težko sopel skozi pragozd ščetinastih brkov in ker je bilo zjutraj, sem z nosom uganil, da je zajtrkoval neko sadjevcu sorodno zadevo.

»Tovariš sprevednik, prosim, kateri sedež je moj?« sem ponižno pobaral in pokazal človeku listek o rezervaciji.

»Številka 13, saj ste, upam, pismeni,« se je zarežal in pogledal okrog sebe, kakor da se je znebil ne vem kakšne duhovitosti. Ko je opazil, da sem v zadregi, je usekal s pestjo po naslonjalu, okrašenem s trinajstico in nekam pomilovalno dejal:

»Ta-le je vaš, no!«
S tistim »no« me je uščipnil v živce.

»Spredej ali zadaj, to pojasnite!«
»Oštja, spredej! Številke so zada, potnik se vsede spredej!«

»Čudno, jaz navadno sedim zadaj, hočem reči, z zadnjim delom telesa. Vi ne?«

Z mešanimi občutki sem stal do Postojne poleg svojega rezerviranega in pošteno plačanega sedeža, zakaj na njem je gneznilo ljubko bitje kakih dvajsetih let in se z usteci, nabranimi v strogo šobico, pripravilo, da bo odločno branilo svojo žensko pravico do moškega kavalirstva. Prekleta trinajstica!

Šobico pa je vzel na piko njenosed. Kakih štirideset let bi mu prisodil. Lepo oblečen, z brčicami à la Clark Gable.

»Gospa, povejte mi, prosim, od kod vas poznate!«

»Prvič vas vidim, gospod!« je prezirljivo odvrnila šobica.

»In vendar vas poznam. Tudi vašega moža, pardon, soproga poznam, ker sem vaju videl skupaj. Vsi trije smo bili nekje skupaj. Zato morate tudi vi mene poznati.«

»Pa povejte, čigava žena sem!«
»Čakajte... No, pomagajte mi vendar, ne morem se spomniti imena. Na tisoče ljudi poznam.«

»Zdi se mi, da ste pravi tiček. Lažete in nič vam ne verjamem.«
»Povejte vsaj, kako vam je ime!«
»Najprej se predstavite, saj ste možki!«

»Boris!«

»Vera!«

»Kako srečen bi bil, če bi bilo moji ženi ime Vera in bi bili to vi!«
»Kako nesrečna bi bila, če bi bili vi moj mož!«

»Kljub temu mi morate dati svoj naslov, ali ne?«
»Rada bi poznala vašo ženo.«

»Čemu?«

»Čestitala bi ji, ker ima tako podjetnega moža.«

»In če je to, kar sem vam rekel, kaj več kakor podjetnost?«

Starejši sopotnik, ki je sedel za sumljivim kavalirjem in ves čas trdo boštal predse, se je na pol dvignil na sedežu in glasno vprašal:

»Kdo pa je naročil to limonado?«
Ves avtobus se je zakrohotal.

Onadva pa sta izstopila v Postojni in ne vem, kako je končala zaljubljena štorija. Me tudi ne zanima. Glavno je, da sem končno prišel do svoje famozne trinajstice. I. Z.

Mladincem, skojevcem in mladinskim aktivistom NOB

Plenum CK LMS je na svojem zasedanju 19. januarja 1957 sklenil, da bo izdal zbornik »Mladina Slovenije v NOB«. Zbornik bo posvečen 40. obletnici ustanovitve SKOJ, ki bo leta 1959. Ta zbornik naj z dokumenti in s slikami, predvsem pa z objavami spominov prikaže razvoj, vlogo in obseg mladinskega gibanja; junaštvo, požrtvovalnost, nesebičnost in trpljenje mladih ljudi, ki so se polni idealizma borili za osvoboditev jugoslovanskih narodov, kakor tudi naj pomaga izpopolniti zgodovino NOB.

Tako obširno delo pa zahteva sodelovanje vseh nekdanjih mladincev, ki naj zbirajo arhivsko gradivo, napišejo spominske članke ali pa pomagajo kot sodelavci pri urejanju Zbornika. Zato bodo v okrajnih središčih ustanovljeni pokrajinski aktivisti, ki bodo na svojih področjih zbirali gradivo.

CK LMS vabi vse bivše borce, kurirje, skojevce, organizatorje številnih listkovnih akcij v nekdanjih okupiranih mestih, vodilne mladinske aktiviste in one, ki so voljni sodelovati pri urejanju Zbornika, naj se obracajo na uredništvo Mladinskega zbornika pri CK LMS, Ljubljana, Tomšičeva ulica, in na Okrajni komite LMS, kjer bodo dobili podrobna pojasnila.

LEPA PRIREDITEV POSTOJNSKIH ŠTUDENTOV

90 PISANIH MINUT

Prejšnji teden so se postojnski osmošolci predstavili občinstvu z izbranim programom, ki so ga pripravljali že dalj časa.

»Devetdeset pisanih minut, ker sta odpadli dve šolski uri,« je rekel napovedovalec Marijan, potem ko so dijaki zapeli visokošolsko himno. S tem je bil tudi led prebit, kajti dvorano je preplaval smeh in živahno ploskanje je odpihnilo še tisto malce treme.

Da, postojnski osmošolci so se odrezali, čeprav so precej časa oklevali. Toda zmagali so tisti pogumni in zdaj je uspeh tu!

Program je bil zelo obširen in pester. Napovedovalec Marijan ga je s svojimi napovedmi še obogatil. Ko je napovedal osmošolski oktet, je rekel, da je to konkurenca Slovenskemu oktetu. V dvorani so se seveda smejali, toda ko so slišali »Bazovico« in dalmatinsko narodno »Plovi«, so vsi priznali, da fantje lepo pojejo. Potem sta recitirala Nataša in Zmago, peli so Janez, Mary, Dragica in Marjeta. Svoje pesmi sta brala Jože in Božo, narodne plese sta zaplesala Silvo in Dragica, potem pa je recitirala Milena, na violino sta igrala Igor in Dušan, Marta in Sonja pa na klavir.

Ko je zastor padel, so bili poslušalci izredno zadovoljni, saj je vsakdo našel nekaj, kar mu je prav posebno ugajalo in bilo prijetno njegovim ušesom. Zadovoljni pa so bili tudi osmošolci, ker so številne vaje in njihovo prizadevanje rodili uspeh.

Izkupiček predstave so namenili osmošolci za maturitetni izlet. Imajo že hranilno knjižico. Seveda bo treba še precej vlog, da bo vsota taka, kot si jo želijo in jo tudi potrebujejo.

S tem svojim programom so postojnski dijaki še gostovali v Pivki in v Sežani, nameravajo pa še obiskati Hrpelje, Divačo, Prestranek, Rakek in morda tudi Idrijo, Vipavo in Ajdovščino. Posebno lepo so jih sprejeli v Sežani, kjer so gostovali v sanatoriju za tuberkulozne bolnike.

C. S.

DESET LET KOVAČNICE NAŠIH PONOSNIH POMORŠČAKOV

Od šolarja do kadeta

(Nadaljevanje)

Štiri leta preživijo gojenci pomorske šole v svojih šolskih klopih in za svojim mestom v učilnici dijaškega doma. Tesna medsebojna povezanost jih zblizuje in skupno življenje jih uči nesebičnega tovarštva. Tako dijaški dom mladim pomorščakom ne nudi le zatočišča in ne nadomešča samo domače strehe, temveč pomeni zanje tudi štiri leta šolanja za življenje na morju, kjer pride pravo in resnično tovarštvo do prave veljave. Skupne učilnice, ločene po letnikih in po stroki, skupne spalnice in jedilnica (ki pa žal gostuje pod drugo streho) ter ostali prostori, ki so po objektivnih možnostih skrbno in udobno urejeni, čeprav morda po že mnogokrat zapisanih željah in zahtevah po sodobnejši ureditvi dijaških domov nekoliko pretesni in pomanjkljivi, niso pravzaprav nič drugega kot ladijski prostori v večjem merilu, ki bodo nekoč sprejeli med svoje stene bodoče kadete in v katerih se bo nadaljevalo skupno, tovariško življenje.

Skrbnost oko vzgojiteljev spremlja in usmerja vse težnje mladih ljudi in budno pazi na točno izpolnjevanje hišnega in dnevnega reda, ki že takoj v začetku navaja dijake k strožji in doslednejši disciplini, kar je vsekakor prvi pogoj za vestnega, požrtvovalnega, dobrega mornarja naše, razmeroma mlade trgovske mornarice. Marsikomu seveda nekoliko strožji hiš-

ni red nič kaj preveč ne diši, saj bi morda rad jutranje ure nekoliko nategnil in si podaljšal minulo noč, si uredil učne ure tako, da bi bil med njimi in še po njih prost, toda kmalu uvidi, da bi s takim ravnanjem motil red v hiši, kjer biva še okoli sto drugih tovaršev, in hkrati škodoval sam sebi, saj se tako početje rado maščuje z neznanjem in primernimi ocenami v šoli. Res je sicer, da se je marsikomu težko privaditi na učenje v skupnih prostorih in da bi se rad kdo učil prav tedaj, ko ostali vneto razpravljajo o sinočnji filmski predstavi, vendar se mora podrediti večini (kar mu v tem primeru po vsej verjetnosti ni težko). Z dobro voljo in pravilnim medsebojnim odnosom pa tudi z vzgojiteljevo pomočjo, ki mora biti večkrat precej izdatna, se podobne težave premagajo in tako doseže skupno življenje v domu svoj vzgojni namen in tako zadosti zahtevam težnje sodobne družbe.

Povezanost med šolo in njenim dijaškim domom je popolna in pride morda bolj do izraza kakor med podobnimi zavodi. Ze neposredna sosesčina obeh zavodov pripomore k temu, še bolj pa skupne težnje in koordinirana skrb za vzgojo mladih pomorskih kadrov. Le žal, da niti prva niti druga ustanova ne more nuditi svojim dijakom med njihovim prostim časom tega, kar bi mogla, če bi imela za to docela ustrezajoče objekte. Zato pa je vse dotlej, dokler se ne bodo uresničile stare sanje o novi

šoli z domom, parkom, fizikturnim poligonom in drugimi pripadajočimi prostori, kot so dnevni prostori, čitalnice in podobno, toliko važnejše usmerjevanje k smotrnejšemu izkoriščanju prostega časa v mejah sedanje možnosti, pri čemer ima mladinska organizacija na šoli odgovorno in važno vlogo. Sicer ne morem na tem mestu do podrobnosti navesti vse vrste izvenšolske dejavnosti mladincev Pomorske srednje šole in že to dejstvo samo govori v prid njene raznoterosti. Tako predstavljajo naši dijaki jedro piranskega telesnovzgojnega društva Partizan, imajo svojo odbojgarsko in koošarsko moštvo (posebno zadnje se je že večkrat uveljavilo pri medšolskih in medkrajevnih tekmovanjih), svoj pevski zbor in dramsko skupino, številne šahiste in v okraju menda najmočnejšo in najaktivnejšo družino Počitniške zveze; dalje sodelujejo naši dijaki pri vseh množičnih prireditvah in so aktivni člani DPD Svoboda, Šahovskega društva, so vneti veslači in jadranci. Vsa ta raznolika dejavnost jim pomaga pri vse vidnejšem vključevanju v naše družbeno življenje, jim krepi telo in duha in širi obzorje. Vendar pa je vse to le del njihove zmogljivosti, ki se bo vsekakor večkratno povečala, ko se bo šola z domom vred preselila v nove, moderne prostore, ki pa so zaenkrat, žal, razvidni šele iz predloženih idejnih načrtov.

(Nadaljevanje sledi)

Iz dela organizacije ZB na Postojnskem

BORCE PRAVILNO ZAPOSLOTI

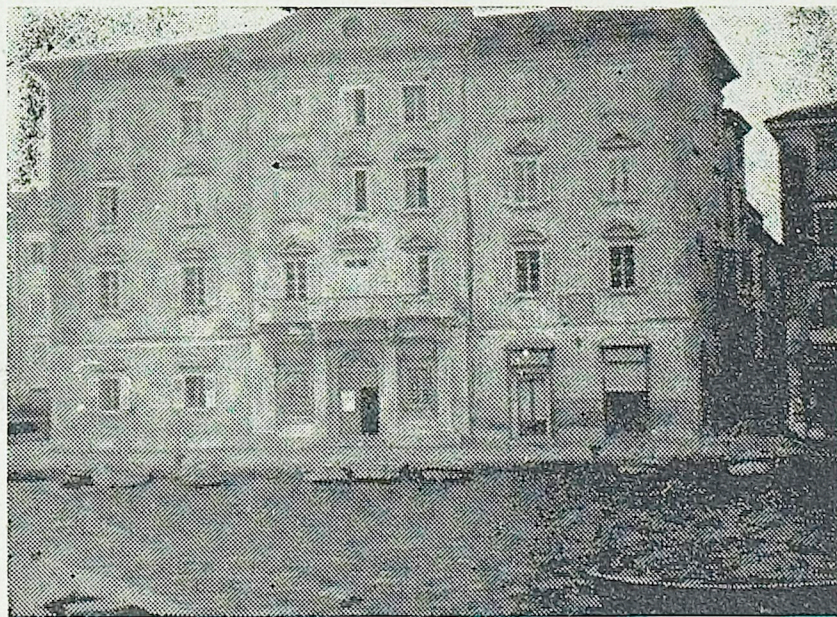
Pri zaposlovanju bivših borcev se na področju postojnske občine še vedno delajo napake. So primeri, ko nekatera podjetja nerada sprejemajo v službo bivše borce in raje nastavljajo ljudi, pri katerih bi marsikdaj lahko podvomili v

njihovo strokovno, zlasti pa moralno neoporečnost. Ker pa se nekatera podjetja branijo zaposliti fizično manj sposobno delovno silo, predvsem invalide in zdravstveno šibke ljudi zaradi povečanja števila boleznin predvsem zato, ker

Zavod za socialno zavarovanje enako obremenjuje podjetja, ne oziraje se na zdravstveno stopnjo delavcev in nameščencev, so člani Zveze borcev Postojne, ko so o tem razpravljali na svojem zadnjem obnem zboru predlagali, da bi novozvoljeni upravni odbor skušal najti tako rešitev skupaj z ZSZ, ki bi odstranila ta razlog.

Posebno pozornost so na obnem zboru posvetili vprašanju vzgoje in materialne podpore otrokom padlih borcev. Le-teh je v Postojni 14, ki obiskujejo razne šole ali pa se učijo obrti. Med nje razdelijo letno za okrog 225.000 dinarjev štípendij. Čeprav so življenjski pogoji teh otrok v večini primerov dovoljni, so nekateri otroci potrebni še večje pomoči, kot jo imajo sedaj. Postojnska organizacija ZB zasleduje tudi učne uspehe svojih štípendistov ter se zanima za njihovo vzgojo. Pri tem so zabeležili že nekaj zadovoljivih uspehov tovrstnega dela.

Največ prizadevnosti so postojnski člani ZB pokazali pri zbiranju zgodovinskega materiala iz narodnoosvobodilne vojne. V mestnem muzeju imajo poseben oddelek NOB, kjer zbirajo vse dokumentarno gradivo, ki pa se le počasi številčno veča. Treba bo zato večjega sodelovanja vseh članov ZB, da bi ta oddelek Notranjskega muzeja postal kar najbolj bogat.

Poslopje pomorske srednje šole v Piranu

kultura prosveta

O ŠOLSKIH REZULTATIH V PIVŠKI OBČINI

Rešiti je treba vprašanje šolskih prostorov

Občinski svet za šolstvo, prosveto in kulturo v Pivki je s prosvetnimi delavci osnovnih šol in pivške nižje gimnazije na svoji zadnji seji razpravljala o uspehih in neuspehih dela v prvem polletju letošnjega šolskega leta.

Na področju pivške občine je 11 osnovnih šol s 25 oddelki in 1 nižja gimnazija s 6 oddelki. Osnovnošolskih učencev je 752, gimnazijo pa obiskuje 216 dijakov. V nižjih razredih osnovnih šol je 697 otrok, v višjih 55. Od skupnega števila dijakov in učencev je 439 otrok kmečkih staršev, 287 otrok delavcev, 139 otrok nameštencev, 58 otrok obrtnikov in 58 otrok drugih poklicev.

UČNI USPEH NI ZADOVOLJIV

Njegovo povprečje znaša le 77,4 odstotka, medtem ko je okrajno povprečje 79 odstotkov. Sedem šol je doseglo povprečni učni uspeh med 75 do 85 odstotkov. Največji odstotek ima osnovna šola Suhorje (89,4%), najnižjega pa osnovna šola Kal (65,2%). Brez dvoma vpliva na učni uspeh tudi oddaljenost učencev od šolskih poslopij, saj je v pivški občini nemalo vasi, ki so oddaljene od osnovnih šol tudi uro hoda.

STARŠI POSVEČAJO PREMALO POZORNOSTI

Šolanju otrok. Namesto da bi jim omogočili obisk pouka, jih pošiljajo gosti živino ali pa jih zaposlujejo pri drugih kmetijskih opravilih. Res je, da je takih primerov le nekaj, ki pa so prisilila Svet za šolstvo, prosveto in kulturo pri Občinskem ljudskemu odboru v Pivki, da je take brezvestne starše prijavil sodniku za prekrške.

RODITELJSKI SESTANKI SO DOBRO OBISKANI

To dokazuje predvsem udeležba na njih in pa živahne razprave. Letos je namreč vse bolj kot pretekla leta prišla do izraza težnja po tesnejši povezavi med domom in šolo. To je tudi vzpodbudilo nekatere šolske odbore, da so precej pripomogli k izboljšanju material-

nega stanja osnovnih šol. Poskrbeli so za nabavo goriva, za prebeljenje šolskih prostorov in popravo streh ter za druge malenkosti. So pa nekateri šolski odbori, ki jim družbeno upravljanje v šolstvu ne pomeni dosti. Kaže pa, da bodo kmalu uvideli napake svojega dela in sledili zgledu drugih.

Šolski odbor v Pivki je v sporazumu s Svetom za šolstvo, prosveto in kulturo poskrbel tudi za primerna stanovanja prosvetnim delavcem. Le-teh je v pivški občini 31, kar zadostuje potrebam osnovnih šol, medtem ko nižja gimnazija v Pivki potrebuje še 5 predevateljev.

POMANJKANJE ŠOLSKIH PROSTOROV

je v Pivki najbolj pereče. Zato je šolski odbor predlagal, da so oddelki na osnovni šoli v Pivki še dva oddelka. Ker pa teh prostorov ni bilo mogoče dobiti v sedanjih stavbi osnovne šole, ki je nad sto let stara in v kateri gostuje tudi nižja gimnazija, so morali zaposliti Direkcijo JDŽ, da jim je odstopila sindikalno dvorano v Pivki, kjer so uredili učilnico.

STROŠKI ŠOLANJA SO ZELO VELIKI

Res da v Jugoslaviji ni več šolnine, ki bi jo morali plačevati starši za šolanje svojih otrok, mora pa zato družba skrbeti za to. Tako znašajo stroški na enega otroka (podatki so iz leta 1956) v osnovni šoli Trnje 8.224 dinarjev, v Košani 9.341 dinarjev, v Pivki 10.462 dinarjev, v Slavini 10.117 dinarjev, v Zagorju 10.408 dinarjev, v Dolanah 10.943 dinarjev, na Juriščah 16.845 dinarjev, na Suhorju 22.165 dinarjev, na Kalu 23.048 dinarjev, na Ostrožnem Brdu 26.811 dinarjev, v Palčju 27.807 dinarjev, na nižji gimnaziji v Pivki pa 10.415 dinarjev.

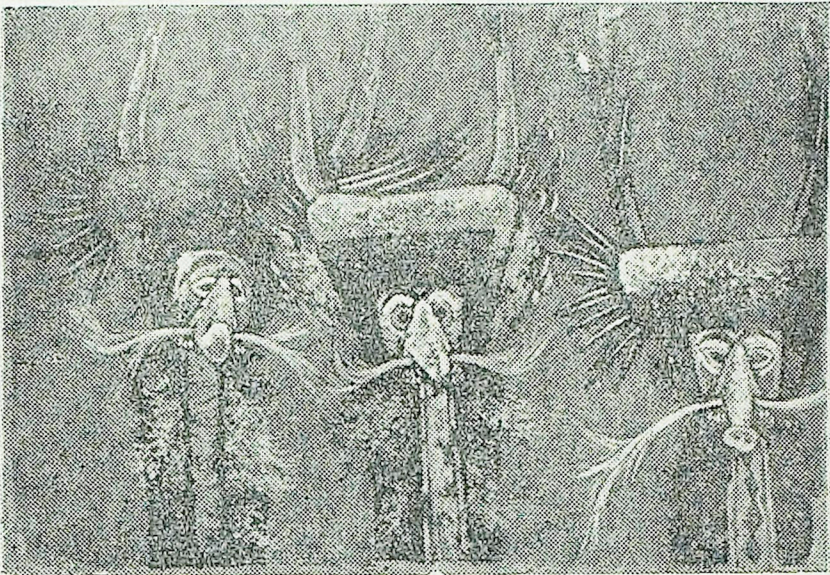
Nakratko

PD »BRANIK« V ŠMARJAH

O kulturnem življenju v bližnji preteklosti je govoril Dušan Zgonec. Po njegovem je marsikatero prosvetno društvo zamrlo zato, ker se je danes okoli ljudi že toliko izostrilo, da niso zadovoljni z vsako prireditvijo. Seveda ni to za društvo nobeno opravilo, ampak bi moralo stremeti za izboljšanje kvalitete. Predlagal je umetniške večere v obliki razgovora in pritegnitev mladine. V Šmarjah nameravajo obnoviti pevski zbor in zbrati glasbene instrumente, ki so zbrateni po vasi. Tako bi lahko ustanovili tudi godbo. Mladina se zelo zanima za dramatiko, pa tudi bere rada. Društvo misli za začetek pritegniti ljudi z družabnimi večeri in jih zbrati pri televizijskem sprejemniku.

Rimski nagrobnik iz konca I. stoletja (v koprskem muzeju)

France Mihelič: Maska

Kulturna kronika

UMRL JE PIONIR SLOVENSKEGA LUTKARSTVA MILAN KLEMENČIČ

V Ljubljani je umrl 5. februarja 72-letni slikar in pionir slovenskega lutkarstva Milan Klemenčič. Rodil se je v Solkanu in se je zgodaj posvetil slikarstvu. Slovel je kot krajinar in portretist. Razstavljal je zlasti v Trstu in v Ljubljani. Pri gledališčih v Gorici, Benetkah in Ljubljani je sodeloval kot inscenator. Najbolj poznan pa je bil po lutkah, in sicer po marionetah, s katerimi je delal svoje prve poskuse v Ajdovščini leta 1920. Pozneje se je kot lutkar udeleževal tudi v Ljubljani.

SODELOVANJE JADRANSKIH GLEDALIŠČ

Gledališča ob našem Jadranu, od Pulja do Dubrovnika, so že nekaj časa v tesnih medsebojnih stikih, ki jih hočejo še okrepiti in tako poživiti kulturno življenje z idealnim medsebojnim sodelovanjem. Gledališčem v Pulju, Reki, Zadru, Šibeniku, Splitu in Dubrovniku se je pridružilo še gledališče v Karlovcu in ustanovili so poseben koordinacijski odbor s sedežem v Zadru. Pripravljajo poseben gledališki festival, ki bi naj bil letos v Pulju. Vendar pa to ni poglavito, pač pa obširen načrt medsebojnega gostovanja. Ta načrt predvideva, da bi vsako gledališče z dvema svojima predstavama gostovalo v vseh drugih gledaliških hišah, razen tega pa tudi medsebojno pomoč z zamenjavo režiserjev, igralcev, gledaliških del ter tehnične opreme. Tako bi bilo v vsakem obmorskem mestu razen predstav do-

mačega gledališča še 42 gostovanj s 84 predstavami.

MLADI SVET ŠTEV. 2

Uvodoma prinaša revija članek dr. Jožeta Potrča »O nesocialističnih nazorih v družini pri nas«. Omeniti je treba še poučno vzgojni članek Franca Peditka »Moj otrok ima tremo« in članek Zive Beltram »Nova, reformirana šola že nastaja«. V reviji so še na literarni način obdelani vzgojni problemi in utrinki iz dela naših vzgojnih organizacij. Diskusijo o članku »Ali je izključitev iz šole upravičena« nadaljuje Avgust Gokovič. Pravtako nadaljuje revija s svojimi stalnimi rubrikami »Pomenek s starši«, v kateri odgovarja na vprašanja čitateljev.

Posebnosti v naših gledališčih

Te dni so napovedovali slovenski časopisi z velikimi črkami noviteto na deskah celjskega Mestnega gledališča, in sicer Miloša Mikelnega »Slovensko komedijo v treh dejanjih« — »Petra Seme pozna poroka ali Lepa Vida«. Avtor išče odgovore na vsakdanja vprašanja sodobnega življenja. Delo je režiral Andrej Hieng sceno je zasnoval Sveta Jovanović, plese pa Lid. Lipovževa. Premiera je bila v sredo.

SNG v Mariboru je uprizorilo zelo uspešno premiero, dramo Uga Beltija »Zločin v sodni palači«. Kritiki so mnenja, da je to zdaj najboljša predstava mladega in nardarjenega režiserja Mirana Herzoga, odlikovali pa so se tudi igralci, in sicer najbolj Roman Lavrač, Fr. Blaž in Hugo Florjančič. Domiselno in simbolično sceno ter kostume je oskrbela Vlasta Hegeđušičeva.

Prešernovo gledališče v Kranju je uprizorilo že osmo premiero v letošnji sezoni. Tokrat so uprizorili

NOVE knjige

HAUFFOVE PRAVLJICE

Med nemškimi reprezentanti zapisovalcev ljudskih pravljic zavzema svoje mesto tudi Wilhelm Hauff. Sicer ni napisal mnogo, ker je mlad umrl, vendar nam je zapustil več almanahov, v katerih je zbral med drugim tudi veliko pravljic. Hauffove pravljice odlikuje vzgojna in poučna poteza pripovedovanja, razen tega pa prisrčno in stvarno podajanje. Njegovi junaki so plastični, jezik naraven in razumljiv. S tem si je zaslužil naziv klasičnega pisatelja in pravljicarja, katerega dela vedno znova ponatisujejo.

Mladinska knjiga je izdala lep izbor Hauffovih pravljic v odličnem prevodu Vladimira Kralja in z originalnimi ilustracijami. Prevajalec je napisal tudi spremno besedo. Knjiga je izšla v zbirki Zlata ptica Mladinske založbe.

GOGOLJEV »REVIZOR«

Mladinska knjiga se je že leta 1955 odločila, da bo nadaljevala tradicijo, ki sta jo v slovenski knjižnici proizvodnji ustvarili knjižnici »Cvetje iz domačih in tujih logov« in »Klasje«. To tradicijo nadaljuje knjižnica »Kondor«, v kateri je izšla kot sedma knjiga Gogoljeva komedija v petih dejanjih »Revizor«.

Ker knjižni program Kondorja predvideva, da so njegove izdaje namenjene predvsem šolski mladini, ima vedno izpurno spremno besedilo in konkretno »Revizor« tudi dramaturške opombe, ki jih je napisala dr. Silva Trdinova. Tekst je ponatis znanega prevoda dr. Ivana Prijatelja, seveda z nekaterimi jezikovnimi popravki in dopolnili.

Za komedijo veljajo v celoti besede prevajalca: »Velike so lepote Revizorja, nesmrtni so njegovi tipi, zlasti sočen in močan je humor, razstoj iz prasketajoče prirodno iz značajev, iz mišljenja in ravnanja teh ljudi, ne iz pisateljevega garniranja, a najtehnjeji je bil kulturno zgodovinski pomen, ki ga je imela ta genialna Gogoljeva umetnina v Rusiji. V tem pogledu je celo svojemu avtorju zrasla čez glavo...«

Arheološke zanimivosti in redkosti v preurejenem lapidariju koprškega muzeja

KJE JE STALA EGIDA?

S preureditvijo lapidarija koprškega muzeja, ki jo je izvršilo muzejsko vodstvo s pomočjo arheologov iz Pulja, je ves koprski muzej, zlasti pa lapidarij, pridobil novo osvežujoče lice, ki na nenavaden način prevzame obiskovalca, posebno pa ljubitelja antične umetnosti in kulture.

Čeprav je arheološka zbirka, in tudi keramični oddelek, šele na začetku svoje razvojne poti, ne toliko glede kakovosti razstavljenih predmetov, kolikor zaradi majhnega števila keramike, nam kljub temu vsaj delno nudi osnovni prežer od predzgodovine preko pozne antike do slavike.

Novo urejeni lapidarij nam v arheološkem predelu odkrije marsikatero zanimivost za proučevanje antične zgodovine Kopra in okolice.

Zelo težko je vprašanje izvora vseh napisnih kamnov, reliefov in lapidarij. Posebno zanimivi so napisni kamni, ki glede na izdelavo kamna in na obliko črk spadajo v različna stoletja. Razni primeri segajo do prvega stoletja naše

dobe. Nekoliko primerov pa je tudi takih, ki z obliko napisov, posebno pa z degeneracijo prvotno klasično izdelanih črk, segajo v četrto ali celo v začetek petega stoletja. Med najstarejše spomenike spada brez dvoma nagrobnik, posvečen manom bogov sestre Lucidae. Stilno dobra izdelava kamna in oblika črk sta značilna za konec prvega stoletja naše ere. Nagrobnik pa je značilen še z drugega vidika. Razni starejši viri poročajo, da je bil kamen najden leta 1882 »in situ« v vrtu frančiškanskega samostana. Ta poročila pa je popolnoma ovrgel Schram, kar upravičeno iz več razlogov smatramo za verodostojnejši vir, s trditvijo, da je nagrobnik prvotno bil le pokrov na nekem koprskem vodnjaku.

Dejstvo, da v Kopru samem ni bil najden noben antični predmet »in situ«, nam brani, da bi antično Egido iskali na področju današnjega Kopra. Znani italijanski arheolog Degraffi sicer ne izključuje možnosti, da bi bila na tem bivšem otoku, sedaj priključenem celini z umetnimi nasipi, manjša an-

dramo Armanda Salacrouja »Noči jeze«. Ob premieri te drame v Parizu so kritiki napisali, da spada to delo v majhno število tistih, ki jih znanamci ne bodo smeli pozabiti. Delo je režiral J. Kissinger.

Pred Salacroujem pa so uprizorili v Kranju že skoraj pozabljeno slovensko dramo, Remčevo »Magdos«, ki je doživela letos lep uspeh v ljubljanskem Mestnem gledališču. Režiral jo je, prav tako kot v Ljubljani, Ferdo Delak.

V Ljubljani bo prihodnji teden največji gledališki dogodek sezone: Drama SNG bo uprizorila znamenito dramo nedavno umrlega nemškega dramatika Bertolda Brechta »Kavkaški krog s kredo«. Dramo je prevedel Mile Klopčič, režira jo France Jamnik, sceno je naredil Niko Matul. V glavnih vlogah nastopata Ančka Levarjeva in Stane Sever, sicer pa nastopa ves ansambel Drame, pomnožen s slušatelji igralske Akademije in člani opernega baletnega zbora.

NOVE revije

NOVA OBZORJA ŠT. 2, 3

Zadnja številka mariborske kulturne revije prinaša precej belestrastičnih prispevkov, po kvaliteti sicer neizenačenih, po vsebini pa zelo pestrih. Omeniti je treba zlasti dva dramska odlomka, in sicer Bratka Krefta odlomek iz političnih dialogov »Apokaliptični jezdec« in Dominika Smeleta »Igrice II.« S prozo sodelujeta Langus in France Filipič, pesmi pa so prispevali Anton Vodnik, France Onič, Jože Snod, Zdravko Slaninik, Slavko Jug, Vane Brez in Dušan Mevlja. Pesem Heinricha Heineja objavlja v prevodu Janko Glazer, ki ocenjuje tudi Heinejeve izbrane pesmi v Klopčičevem prevodu. Revijo zaključuje obširna rubrika ocen, poročil, zapiskov in razgledov.

SODOBNA POTA ŠTEV. 2

Najnovejšo številko te naše prosvetne revije napolnjujejo v glavnem informativni članki, ki so namenjeni Svobodam in prosvetnim društvom na terenu. Med leposlovnimi deli gre omeniti prozni odlomek Saša Cvaheta in zlasti pesmi Ceneta Vipotnika. Uvodoma je nekrolog, posvečen Mavriciju Borcu, važna pa je tudi razprava Toma Martelanca »O nekaterih vprašanjih socializma«. Razpravi daje privlačnost polemični ton in je po svoji vsebini zelo aktualna. Omeniti je še treba zapiske, ki jih objavlja revija iz življenja prosvetnih društev, knjižne ocene in poučne članke o tehnikah v likovni umetnosti.

JEZIK IN SLOVSTVO ŠT. 5

Revija, ki jo izdaja naše slavistično društvo, objavlja v peti številki zanimivo gradivo s področja jezikoslovja in literarne zgodovine. Emil Stampar piše o razsvetljevanju v hrvaški književnosti, Marjan Zadnikar o likovnih slogih na tujem in doma, Joža Mahnič pa zaključuje svojo razpravo o slogu in ritmu Cankarjeve proze. Omeniti je še sestavek Ignaca Kamenika o interpretaciji tekstov v nižji šoli in Ivana Tomlinca članek o besedišču knjižne slovensčine. Drugi del revije zavzemajo zapiski, pravopisne in slovnične drobtine ter poročila in ocene.

POLOŽAJ ŽENE V DRUŽINI

Prvo republiško posvetovanje o izobrazbi staršev

Te dni (27. in 28. februarja ter 1. marca) je v Ljubljani prvo republiško posvetovanje o izobrazbi staršev, ki ga je pripravila Komisija za družinska vprašanja pri Društvu prijateljev mladine Slovenije. Taka posvetovanja so že bila v Zagrebu in Beogradu.

Med drugimi referati na posvetovanju je bilo tudi poročilo Vladimira Bonača »O družini v Sloveniji«, zanimiv sociološki prerez po statističnih podatkih. Objavljamo skrajšan odlomek referata z naslovom: Položaj žene v družini.

Družino moremo proučevati z različnih stališč. Naš čas je ustvaril pogoje za uveljavljanje enakopravnosti, moderna industrija pa ji je dala možnost, da se gospodarsko osamosvoji.

SPREMENJAJO SE ODNOSI IN NAČIN ŽIVLJENJA V DRUŽINI

Nove možnosti, ki se odpirajo ženi in s tem družini v vseh industrijskih državah, ustvarjajo vrsto objektivnih in subjektivnih neresenih problemov, ki povzročajo mnoge konflikte in vplivajo tako na družino kot na družbo. Ob tem novem procesu namreč se bistveno spreminjajo odnosi in način življenja v družini.

Zenina biološka funkcija jo sili k ustaljeni, varni in urejeni obliki življenja, ki se običajno uresniči z zakonsko zvezo in v družini. Na ženi materi se vedno leži glavno breme vzgoje otrok, kar je vsekakor med najvažnejšimi funkcijami, ki so še ostale družini v njenem zgodovinskem razvoju. Dalje ostaja žena kljub vsemu še vedno tudi gospodinja in družba ji nudi pri tem le skromno pomoč. Močan činitelj, ki veže ženo na gospodinjstvo, pa je tudi tradicija, ki se ji žene marsikje le težko upirajo. Pri tem pa se žena vedno bolj zaposluje izven družine, k čemur jo silita predvsem dva momenta: s svojim zaslužkom prispeva k materialni osnovi družine, na drugi strani pa jo sili k temu njena lastna težnja po uresničitvi svoje enakopravnosti in gospodarske neodvisnosti. Ta proces žene družbene uveljavitve srečujemo v vseh industrijskih državah, le da je v socialističnem družbenem sistemu hitrejši in bogatejši, ker ga zavestno pospešujejo tudi aktivne sile.

DANAŠNJI POLOŽAJ ZAHTEVA OD ŽENE VELIKO ENERGIJ

Naša družba daje ženi vse možnosti, da uresničuje svoje pravice do svobodnega življenja, do izobraževanja in do aktivne udeležbe v celotnem družbenem življenju. Vendar je žena danes pri nas še v položaju, ki prav zato zahteva od nje precej fizičnih in duševnih energij ter zavesti, če hoče zmagati v tej borbi za enakopravnost in za višje etične vrednote socialističnega življenja. Naše žene se svoje pravice sprejele s polno zavestjo, toda njihova uresničitve ni preprosta.

ZENA NOČE BITI GOSPODINJA V STAREM POMENU BESEDE

V našem ekonomskem razvoju je gospodinjstvo najbolj zaostal člen in nujno zahteva sistematično reševanje, ker je v neprestanem konfliktu z višjo razvito zavestjo družinskih članov. Vsebinska gospodinjstva, načina dela v njem, organizacija dela, tehnika v gospodinjstvu, neracionalna uporaba energij itd., vse to je v velikem nasprotju z razvojem tehnike in ekonomike. Zato je večina žena, ki se tega stanja zaveda, stalno pod nekim duševnim pritiskom, posebno, če jih njihova zavest vleče iz teh zaostalih okvirov v družbeno udeleževanje in k iz-

»SODOBNO GOSPODINJSTVO«

Ceprav s precejšnjo zamudo, ki so jo povzročile tehnične ovire, je ta gospodinjstva revija uspešno stopila v novo leto. Vsi prispevki, kolikor jih je objavljenih v pravkar izišlem zvezku, so bogati nasvetov, ki bodo koristili sleherni družini. Uvodnim mislim tov. Vide Tomšičeve o našem življenjskem standardu, o socialno-zdravstveni in prosvetni službi ter o stanovanjski izgradnji in mislim tov. Edvarda Kardelja o proračunih in o naši trgovini sledi članek, kako si olajšamo dviganje in prenašanje težjih bremen. Precej prostora odmerja revija pletenju in pleteninam. Opozarja na prednosti novih pletilnih strojkov in svetuje, kako s podiranjem zank brez vsakršnih izdatkov povečamo različne pletenine. Družinam, ki žive v tesnih stanovanjih, daje revija pobudo, kako si s pomočjo etáže preuredimo sobo v miniaturno stanovanje.

Poleg jedilnikov in receptov za brezmesne jedi boste našli v novem zvezku »Sodobnega gospodinjstva« še nasvete za zgodnjo vzrejo piščancev, ki bi lahko vrgla perutinarjem precej dobička. Uredništvo je letos obnovilo rubriko »Vprašanja in odgovori«, v kateri bo svetloval svojim bralkam, kako najuspešneje opravijo to ali ono gospodinjstvo delo. V tej številki odgovarja na vprašanje o skrbljenju moških srajc.

obrazbi. Duševna zakonitost in življenjska potreba je, da želi imeti otroke in da hoče ostati njihov prvi in najpotrebnejši vzgojitelj vsaj v najnežnejši otroški dobi.

Kljub temu pa večina žena ne želi več ostati gospodinja v starem pomenu besede in v zaostalih pogojih dela v gospodinjstvu. Zato je družba dolžna, da pomaga ženi v tem stalnem konfliktu po svojih najboljših močeh, materialno in moralno. Z reševanjem tega problema se bodo sproščale v splošno korist ogromne ženske ustvarjalne energije.

S TEM SE DVIGA TUDI MOŽ NA ETIČNO VIŠJO STOPNJO

Mnogi tuji sociologi govore, da je v tem procesu ženinega osvobodjenja mož ponižan v svoji dosedanji vlogi, saj je splahnela njegova oblast nad ženo in otroki. Toda s tem, da mož priznava nujnost procesa za ženo enakovrnost, se zavestno odpoveduje vsaki težnji po izkoriščanju žene, ker je to del splošne borbe proti izkoriščanju človeka po človeku. Iz te borbe za pravičnejše socialistične odnose ne moremo izključiti žene, ki je bila dolga stoletja izkoriščana v zakonu na najbolj prefinjen način, ki dostikrat ni bil niti viden. S spoznanjem in priznanjem tega dejstva se mož dvigne na etično višjo stopnjo, njegova osebna morala in družbena vrednost samo zraste. Za ponižanega in prikrajšanega se ima le tisti, ki ne doume, da je bil njegov prejšnji položaj v raznih obdobjih družbeno pogojen, da pa je danes nevdržan, nemoralen in neupravičen.

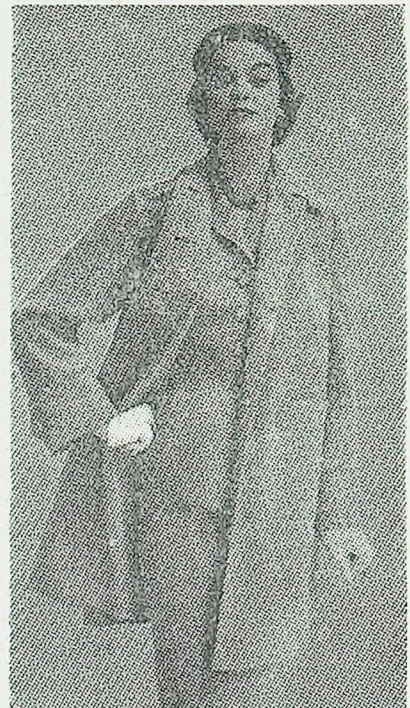
Seveda je razumljivo, da zahteva tako priznanje daljši proces v moževi duševnosti. Toda tudi ta je vključen v borbo za ženo enakovrnost in je njen nujen sestavni del.

TAKO POSTAJA MOŽ TUDI ZAVESTEN VZGOJITELJ OTROK

V tej močni etični tvorbi ne raste samo pomen moža, ampak tudi očetovstva in očetovske ljubezni, saj temelji na enakopravni zvezi z ženo, polni tovarništva, zaupanja in skupnih svobodnih ciljev.

Večina zakonskih zvez pri nas nastaja danes po svobodni odločitvi in z obojestransko željo po otroku ter s svobodnim prevzemanjem enakih odgovornosti, ki jih prinaša s seboj proces rasti in vzgoje otrok. Zeno ostajajo večje vzgojne dolžnosti le v prvi dobi otrokovega razvoja, ker je le-ta vezana na biološke zakonitosti.

Ena naših prihodnjih nalog bo, da vse te trditve temeljiteje podpremo z neposrednimi podatki s področja socioloških, ekonomskih in etično-psihičnih raziskav. Za zdaj le lahko zabeležimo, da se ta proces

Dvodelna obleka s tričetrtinsko jopó — vse je iz istega blaga

odvija in da nam bo v prihodnosti prinesel vse možnosti za uresničenje ženinih pravic do svobodnega življenja, do izobraževanja in do aktivne udeležbe v celotnem družbenem življenju.

ŽENE ZADRUŽNICE V BERTOKIH

Pretekli teden so se sestale v Bertokih žene zadružnice in so razpravljale o svojih proizvodnih in gospodinjstvenih problemih. Sestanka se je udeležilo okoli 100 žena. Iz poročila tovarišice Prelogove je bilo razvidno delo žena zadružnic v preteklem letu. Med drugim so imele tri tečaje iz gospodinjstva, letos pa so posvetile pozornost reji perutnine. Da bi izboljšale mešano pasmo kokoši, so naročile enodnevnice piščance štajerske pasme. Štiri žene so se tudi prijavile za tečaj, ki ga bo organizirala Okrajna zadružna zveza in na katerem se bodo naučile pravičnega ravnanja s temi piščanci.

Za nov upravni odbor zadruge so izbrale žene štiri kandidatke iz svojih vrst. Predlagale jih bodo na prihodnjem občnem zboru. Razen tega so se dogovorile tudi o praznovanju 8. marca, praznika žene.

M. A.

Še nekaj za spomladanske dni: pepita kostum z zametnim ovratnikom, našivki in gumbi ter obleka in lahek plašč iz istega blaga

Tole so predlogi, kako lahko staro obleko obnovite s pletenimi vložki, da bo videti kot nova. Kakor vidite na sliki, dopolnite in okrasite pleteni deli prav vsako obleko: delovno, športno, popoldansko in celo večerno

Za lepše pletenine

Lepe ročne pletenine so že od nekdaj ponos žene, mimo tega pa so tudi zelo praktične, saj je mogoče stare, na več mestih strgane jopice, puloverje itd. preplesti, pa so zopet kakor nove. Seveda je ličnost izdelka odvisna od vzorca, za katerega smo se odločili, pa tudi od ličnosti pletenja in od izdelave gumbic, nasmukca, krajinah petelj itd. Za vse to pa je potrebno nekaj znanja.

Če vam ga šola ni dala dovolj, vam bo najboljši učitelj knjižica »100 pletenih vzorcev«, ki jo je Centralni zavod za napredek gospodinjstva pravkar ponatisnil. Novo izdajo je avtorica zelo izpopolnila: splošne nasvete je obogatila z navodili za izdelavo gumbic, gumbov, čopkov, pomponov itd. in dodala še 31 vzorcev ter nekaj navodil za pletenje raznih otroških oblačil.

Da se boste lažje odločile za ta ali oni vzorec oziroma, da si jih boste lažje predstavljale, so vsi vzorci prikazani tudi v sliki, kar nedvomno povečuje vrednost te knjižice. Ponažorjena je tudi izdelava res, čopkov, gumbic in tako dalje.

Knjižica »100 pletenih vzorcev« stane kljub bogatemu besednemu in slikovnemu gradivu ter podražiti tiskarskih stroškov samo 200 din, kakor prva izdaja.

Riž boste lepo prepražili, če vodi, v kateri se kuha, dodate nekaj kapljic limoninega soka.

Riž vsrkava vlago, zato bo nekaj zrnc riža v solniku preprečilo, da se vam sol ne bo strdila v kepe. Da bi dobili orehovo jedrce celo iz lupine, pustite orehe eno noč v slani vodi.

NAŠI VZGOJNI PROBLEMI

Vi in vaši odrasli otroci

SIN: (pokaže sestri sliko) Pogledaj, Silva, kako ti je všeč?

HČI: Kar čedna je. Kdo je to?

SIN: To je moje najnovejšo dekle. Mar ni kot Gina Lollobrigida? Vsi to pravijo. Veš, to je moj tip. — Sploh, meni so všeč samo zares lepa dekleta. Nikoli ne bi hodil s punco, ki ni zelo lepa. To je zame najvažnejše.

MATI: Sicer se nerada vmešavam v vaju razgovore, toda nekaj bi zdaj vendarle rada rekla: namreč, da je lepota zelo nestalen pojem in da se s časom zelo spreminja. In zdaj ne več iz stoletja v stoletje, kot nekoč, ampak iz leta v leto. S pravo filmsko brzino. Zato tudi ni čuda, da prav film odloča o lepoti moža ali žene. Liki, ki jih gledamo na platnu, so za milijone ljudi idealni moške ali ženske lepote.

Razumi me, ne obsojam te in se tudi ne čudim. Ti, prav tako kot vsi drugi, gledaš na platnu vse te sex-bombe in kaj je bolj naravnega, kot da si želiš, da bi hodil pod roko z Gino Lollobrigido, prav tako kot bi bilo Silvi všeč, da ji dvori Gregory Peck ali Clark Gable. Toda pomisli samo na nekaj: tebi je danes všeč deklet, ker je podobna Gini in ti se z njo zato poročiš. Čez leto ali dve pa postane moderen drugi tip ženske lepote. Kaj boš potem? Ne bom ti govorila, da v lepem telesu ni tudi lepega srca, to so stare, obrabljene fraze. Toda opozorila bi te na nekaj drugega: ali tvoje deklet ve, da je podobna Gini?

SIN: Kako ne bi vedela, saj ji to vsi govorijo.

MATI: Vidiš, prav to je nerodno. Sicer je ne poznam in ne vem, ali je že domišljava, toda prepričana sem, da računa s tem, kar ji ljudje govorijo. Ljudje pa, ki se zavedajo

svoje lepote, želijo, da jih drugi občudujejo in obožujejo. Ne zadoštuje jim samo, da jih ima nekdo rad, zahtevajo več. Razen tega jim tudi ne zadoštuje, da jih občuduje samo ena oseba, ampak žele imeti krog oboževalcev.

Prosim te zopet, da me ne razumeš napačno. Morda je to tvoje deklet popolnoma pošten in spodoben človek, toda kljub temu sem prepričana, da se taki »tipi«, kot je ona, tako zelo zavedajo svoje lepote, da zahtevajo od drugih ljudi poseben odnos in v tem odnosu naj bi bilo občudovanje, ki že meji na sužnost. Prepričana sem, da tebi to ne bi bilo všeč za dolgo časa in da bi se ti zdelo preveč naporno, da leta in leta služiš nekemu občudovanju in lepoti. Mislim, da boš bolj srečen, če boš imel prijetno in simpatično deklet, lepote tipa Jane Russel in Gine Lollobrigide, pa glej raje samo na filmskem platnu, kot pa da bi z njimi hodil skozi življenje in da bi ti bile one simbol življenjske sreče.

SIN: Nesramnost! Kdo bi kdaj samo pomislil, da me ima tako za norca.

MATI: Kaj se je zgodilo?

SIN: Samo pomisli! Bila sva v kavarni. Odsšla je k telefonu in pustila torbico na mizi.

MATI: In ti si seveda pogledal v torbico.

SIN: Seveda. V njej sem našel kup pisem, fotografije neklih moških, v njenem notesu pa telefonske številke. Sama moška imena: Jaka, pa Peter, Boris in kaj vem kaj še vse! Hudirja, pa kako se je samo delala nedolžno!

MATI: No, in kaj se je zgodilo po tem tvojem odkritju?

SIN: Povedal sem ji svoje, ko se

je vrnila. Da mi to popolnoma zadoštuje, sem rekel. Pustil sem jo kar v kavarni. Nikoli več je ne maram videti.

MATI: Zakaj?

SIN: Kako — zakaj? Zato. Kaj ne razumeš?

MATI: No, dobro, kaj nimaš ti nobenega notesa s telefonskimi številkami raznih Maric, Mir in podobno?

SIN: Seveda imam, toda, to je nekaj drugega.

MATI: Kako — nekaj drugega! To je povsem isto. Če si ti že nekaj doživel, preden si njo spoznal, ni tudi ona prišla šele včeraj na svet, ampak živi že dvajset let. Kaj bi bilo, če bi ona prva pogledala v tvoj žep in našla slike in telefonske številke? In če bi potem ona tebe pustila v kavarni? Seveda, ti bi bil potem nedolžna žrtev in prisegal bi, da ni bilo nikoli nič, to so bili majhni flirti in tako dalje. Njej pa nisi dal priložnosti, da bi se tako opravičila.

SIN: Toda jaz sem mislil...

MATI: Nisi mogel misliti drugega kot tisto, kar je. Zavedaj pa se, da živi ona v istem svetu in času kot ti, bere iste knjige, gleda iste filme, ukvarja se s športom, dela, njena vzgoja je svobodna kot tvoja in tako seveda je tudi njeno življenje podobno tvojemu. Zakaj se potem čudiš in s kakšno pravico jo obsojaš? V vsem si moderen človek, vsaj bil bi rad, v tem pa zagovarjaš srednjeveška načela.

SIN: Hm, morda imaš tudi prav... (zvonec na hišnih vratih)

MATI: Če je ona... ali naj ji rečem, da je nočes nikoli več videti?

SIN: Ne, ne... sam ji bom odpri...

(Po reviji »Žena v borbi«)

ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE

V kanalski dolini bo obnovljeno sadjarstvo

Lepo je potovati v sončnem marčnem jutru po Soški dolini proti Kanalu. Sicer je res, da je pot iz Nove Gorice tja do Prelesja prav malo mikavna; navpične skale na pobočju Skalnice in Sabotina so obraščene s krivenčastimi gabri in bodočo akacijo, ki jih prepletata robida in srobot; tod je komaj prostora za asfaltirano cesto in železnico, ki ju loči sinjemodra Soča, in šele pri Podlesju se dolina razširi, in čudovit je pogled v prvih pomladanskih dneh, ko iz popkov vzbrstijo snežnobeli cveti češenj in hrušk ter rožnato pobarvani cveti jablan.

Kanalska dolina leži na skrajni zapadni meji Slovenije, severno od Gorice, in je sosed Tolminske. V smeri toka Soče se hribovje polagoma znižuje, dokler se pri Gorici ne združi z Vipavskim gričevjem, nad katerim se dvigajo kraške planote. Po vsej dolini od Plav do Doblarjev, kjer brnijo turbine soških elektrarn, je teren na obeh bregovih Soče podoben stopničastim terasam, na katerih so svojčas gojili trto samorodnico.

Včasih so v teh krajih gojili tudi sadjarstvo, vendar pa nenačrtno, predvsem zaradi pomanjkanja sadjarskih izkušenj in gospodarsko neurejenih razmer v preteklosti.

Gospodarski razvoj teh krajev pa narekuje, da se prebivalci začno intenzivneje ukvarjati ne samo z živinorejo, temveč tudi s sadjar-

stvom, ki pomeni važno pridobitno panogo Kanalske doline. Temu je najboljši dokaz dejstvo, da je bilo lani na področju njihove občine obilo zasluzka s sadjem. Kmetijske zadrage so namreč odkupile za okrog 21 milijonov din sadja, namenjenega izvozu, razen tega pa ga je ostalo še dovolj za predelavo v alkoholne pijače ter za potrebe pridelovalcev.

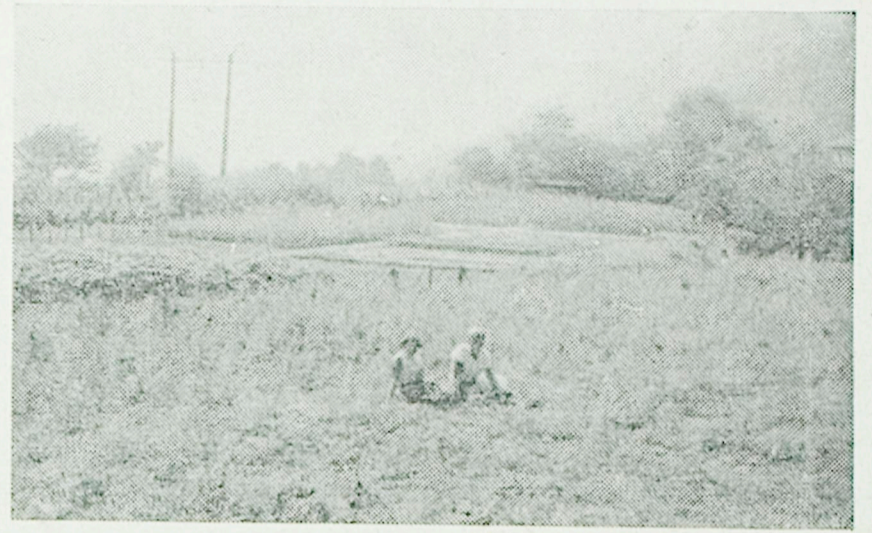
Na pobudo kmetijskih zadrug, predvsem pa njihovih odsekov za Pospeševanje sadjarstva, se je letos odločilo 50 zasebnih kmetov, da bodo obnovili 30 ha strnjanih nasadov prtiličnega in visokodeblastega sadnega drevja, predvsem jabolk in zgodnjih hrušk. Izkoristili so letošnjo razmeroma lepo in suho zimo in izkopalni na tisoče jam, v katere bodo v teh dneh položili sadike. Kmetijske zadrage so obljubile, da bodo kmetom zagotovile odkup sadja, razen tega pa bodo nabavile potrebne tehnične pripomočke ter stroje za gojitev nasadov, kakor tudi zaščitna sredstva proti mrčesu.

Da bi imeli manjše proizvodne stroške pri obnovi sadovnjakov in pri pridelavi sadja se je 8 kmetov iz Levpe odločilo, da bodo uredili vzoren nasad na površini 2 ha zemljišč. Tak način sadjarjenja bo zahteval manj naporov in tudi stroškov, kot bi jih imeli, če bi delal vsak zase. Ta odločitev je vzpodbudila tudi sadjarje na Ligu, ki so sklenili obnoviti 5 ha sadovnjakov, kaže pa, da bodo podobno storili tudi v drugih vaseh. Le v Ročinju zaenkrat še ne mislijo slediti zgledu naprednih sadjarjev in še vedno vztrajajo pri starem.

Največ pobude za obnovo zanemarjenih sadovnjakov na površinah splošno-ljudskega premoženja kažejo nekatere kmetijske zadrage. Odločile so se namreč, da bodo uredile vzorne, strnjene nasade, ki bodo že v nekaj letih povečali dohodek tamkajšnjim prebivalcem. Pri tem je treba omeniti odločitev KZ Kanal, da bo posadila okrog

300 prtiličavih jablan in 200 hrušk. KZ Anhovo pa bo uredila nasade na 2 ha.

Dosedanji začetni uspehi obnove sadovnjakov so kar zadovoljivi, saj so lani in letos nabavili v Kanalski dolini okrog 8000 sadnih sadik, od tega 3000 za prtilične nasade. Če bodo tako nadaljevali in pri tem postopoma izsekavali neplodna drevesa, lahko pričakujemo, da bodo v prihodnjih 20 letih obnovili približno tisoč ha površine, na kateri bo rastle nad 100.000 sadnih dreves. Na ta način bi se pridelale povečale devetkratno in razumljivo s tem tudi narodni dohodek. Tako bi Kanalska dolina res postala sadna dolina.

Gozdna drevesnica v Kanalu, kjer gojijo tudi sadike sadnega drevja za potrebe Kanalske doline.

Nekaj o pošolskem izobraževanju kmečke mladine

Tudi mi moramo izpolniti obljube

PRIPOMBE K ORGANIZACIJI KMETIJSKO GOSPODARSKIH ŠOL V KOPRSKI OBČINI

Teoretični del pouka v kmetijsko gospodarskih šolah našega okraja se bo v marcu prekinil in nadaljeval v jeseni. V poletnih mesecih pa bodo učenci teh šol predvsem v okviru dela aktivov mladih združnikov opravili poletno prakso.

Šele lani smo tem šolam postavili temelje in lahko trdimo, da so kmetijsko gospodarske šole razen nekaterih uspešno prebrodile začetne težave. Med te lahko uvrstimo Predvsem šole v Dutovljah, Ravnu, Pivki in Premu. Način dela v teh šolah je omogočil, da se je število obiskovalcev nepričakovano povečalo in da so bili primeri, ko ni bilo mogoče ustreči vsem željam učencev, predvsem zaradi pomanjkanja predavateljskega kadra, prostorov in materialnih sredstev. Pri ugotavljanju uspehov, ki

so jih te šole dosegle, pa je potrebno spregovoriti o nekaterih negativnih pojavih, ki ovirajo razvoj pošolskega izobraževanja mladine. Gre namreč za to, da si nekatere občine še niso popolnoma na jasnem o pomenu in vlogi kmetijsko gospodarskih šol in o nalogah, ki jih imajo v zvezi z njihovim razvojem. So primeri, da ponekod menijo, da so te šole nepotrebne.

Mladini v Gradnu v koprski občini lahko priznamo upravičenost njene ostre kritike na račun organiziranja kmetijsko gospodarske šole. Bili so primeri, ko se je zbralo nad 30 mladincev in mladink iz bližnjih vasi, ki so potrežljivo čakali, da bi prišli kmetijski strokovnjaki, ki naj bi imeli dve ali tri urna strokovna predavanja.

Večkrat se je tudi zgodilo, da so predstavniki OK LMS in Inicijativnega odbora mladih združnikov pri OZZ vložili ves trud, da bi, čeprav to ni njihova naloga, preskrbeli prevozna sredstva za predavatelje kmetijsko gospodarske šole v Gradnu in Gračiču, pa vendar niso uspeli, ker so v zadnjem trenutku Podjetja in ustanove, ki so obljubila avtomobile, preklicala svojo obljubo. Zaradi vsega navedenega predstavlja uspešna dovršitev dela te kmetijsko gospodarske šole pereče vprašanje, kljub vsemu prizadevanju tamkajšnjega učiteljskega in vodstva kmetijske zadrage. Zato je razumljivo, da član mladinske organizacije in tudi drugi mladinci in mladinke teh krajev, ki so se prijavili v to šolo, neradi prepeščajo več kilometrov, ker imajo pač slabe izkušnje iz dosedanjih organizacijskih priprav za delo te šole. To pa je tudi zelo slaba propaganda za nadaljnje izobraževanje pošolske mladine, ki bo prihodnje leto postavljeno na širšo organizacijsko osnovo.

Okrajni vodstvi mladinske organizacije in mladih združnikov sta večkrat razpravljali o problematiki kmetijsko gospodarskih šol, medtem ko se je okrajna komisija za pošolsko izobraževanje kmečke mladine v času delovanja kmetijsko gospodarskih šol sestala le enkrat. Resnici na ljubo moramo priznati, da je v zraku obvisel sklep o sklicevanju posvetovalnjaka upraviteljev kmetijsko gospodarskih šol, na katerih bi izmenjali dosedanje delovne izkušnje in se pogovorili o odstranjanju pomanjkljivosti, največkrat organizacijskih slabosti. Tudi to je morda eden izmed vzrokov, da nekatere kmetijsko gospodarske šole še niso začele tako, kakor bi lahko.

Marija Vogrič

Tiha, toda uspešna borba gozdarjev

Čez petdeset let bo Kras pokrival zeleni baldahin borovih gozdov

Samo nekaj besed o zgodovini pogozdovanja na Primorskem.

Leta 1875 je bilo v Postojni ustanovljeno »Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo«, ki je delovalo vse do 1919. Člani društva so se sestali na 38 letnih konferencah, od katerih jih je bilo 17 na kraških tleh: v Postojni, Gorici, Sežani, Divači, Trstu, Opatiji, Pulju, Bovcu, Gračeju itd. Uspeh delovanja društva se je pokazal v pogozditvi 10.000 hektarov površin, od katerih je danes 500 ha obraslih z borovimi sestoji.

Stara resnica je, da je gozd naš zaščitnik, ki ga je treba negovati in ga ohraniti pred uničenjem. Zato je potrebno, da se prepričanje v to ugotovitev ukorenini povsod tam, kjer danes še vedno raste namesto vzorno oskrbovanih gozdnih dreves robida in brinje ali pa se bohoti trdo kraško kamenje. Ker je v nekaterih predelih našega okraja, in to na področju občin Divača, Hrpele, Sežana, Pivka, Postojna in Ilirska Bistrica, še vedno na tisoče hektarov površin, ki čakajo na pogozditev, naj povemo nekaj o pogozdovanju v hrpeljski občini. In to naj bo obenem tudi priznanje požrtvovalnim gozdarjem, ki jih naj vzpodbudi za nadaljnje delo.

Na področju občine Hrpele je bilo še v nedavni preteklosti gozdarstvo najvažnejša gospodarska panoga, saj je bil gozd večini tamkajšnjih prebivalcev glavni vir preživljanja. Šele na drugem mestu sta bili živinoreja in poljedelstvo. Danes pa je obratno. Vse bolj se ukvarjajo z živinorejo in poljedelstvom in v njih iščejo osnovne vire dohodkov, vendar pa kljub temu skrbno negujejo svoje gozdove. Imajo pet drevesnic: v Klancu, Materiji, Odolini, Pod Kalino ter Pod Videžem. Čeprav so te drevesnice precej velike, ne morejo v njih vzgojiti dovolj sadik za potrebe pogozdovanja. To velja posebno za jelke in druge nežnejše vrste iglavcev. Sedaj imajo v teh drevesnicah nad 8.000 sadik kanadske topole, ki hitro rase in že v dvanajstih letih doseže premer do 40 cm in da kubični meter lesa za industrijo furnirja.

Navajamo nekaj številčnih podatkov o pogozdovanju v bivši občini Materija, ki sedaj spada v sklop OBLO Hrpele.

S pogozdovanjem so začeli leta 1952 in od takrat do danes so po-

gozdili 161 ha pustih in nerodovitnih površin z 1.127.000 sadikami črnega in rdečega bora. Za ta dela so porabili 61.118.000 dinarjev. Za zaščito teh pogozdenih površin pred požari pa so zgradili za 760.268 din 4.520 metrov suhega zidu.

Na Golacu v Čičeriji so s semenom jelke posejali 31 ha gozda, v Odolini pri Materiji s sadikami javorja in bukve izpopolnili 28 ha gozda, v 9 ha gozda črnega bora pa so posejali želod. V vaseh Rožice in Bač so gozdarji očistili 4 ha pašnikov, v drevesnici v Odolini pa vzgajajo sadike kanadske topole, ki jih bodo uporabili za pogozdovanje notranjih brkinskih predelov. Vsa ta pogozdovalna dela vodi logar Ivan Godina.

Ponekod imajo tudi posamezni kmetje manjše drevesnice, v katerih vzgajajo sadike gozdnega ter sadnega drevja. Gozdna uprava pa je vsakemu, ki je bil voljan začeti s pogozdovanjem, dala brezplačno večje število sadik.

V Materiji imajo tudi pionirji svoj pionirski gozd, ki meri nad hektar. Za ta gozd zelo skrbijo in ga letno izpopolnjujejo: tako se vzgajajo v zaščitnike in ljubitelje gozdov.

Je pa na področju občine Hrpele od Kozine do Podgrada še na stotine hektarov površin, ki jih bo treba pogozditi. Če bodo gozdarji tako nadaljevali s pogozdovalnimi deli, kakor so začeli pred deseti leti — in to na vsem današnjem Krasu — potem ne bo več čez 50 let tistih sivih, kamnitih, z brinjem in trnjem zaraščenih gmajn, marveč bo Kras dobil za oko lepo in gospodarsko visoko vredno zeleno obleko. Izpolnilo se bo napovedovanje velikega pevca in ljubitelja kraških borov, Srečka Kosovela:

»Bratje bori ostanite, rastite z uporom!...«

P. A.

Zdaj PRIDVOR - ne več Sveti Anton

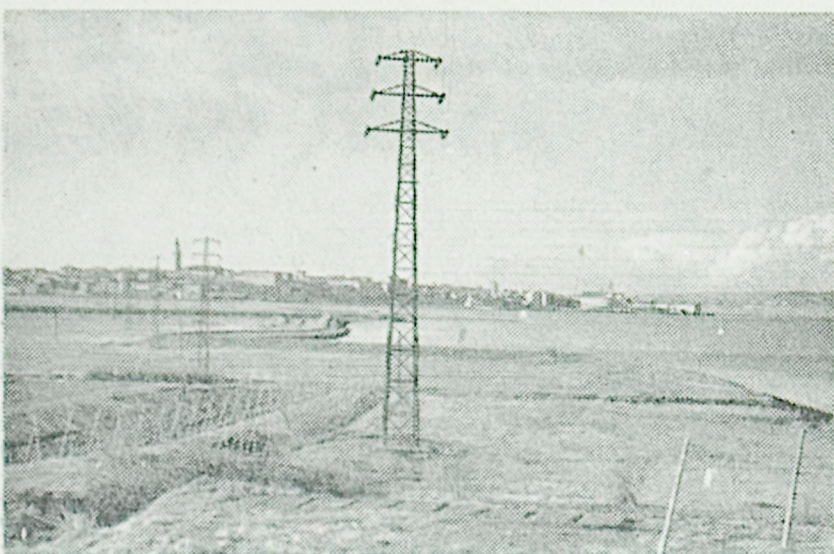
Občinski ljudski odbor Koper je na svoji zadnji seji v ponedeljek razpravljal na predlog Sveta za splošno upravo in notranje zadeve in na podlagi ustreznega sklepa zbora volivcev vasi Sv. Anton o predlogu za spremembo naziva te vasi iz Sv. Anton v Pridvor.

Volivci iz Sv. Antona so svoj sklep o spremembi imena utemeljili s tem, da je v bližini njihove vasi zaselek Dvori, ki že od pametiveka nosi to ime, torej je logično, da naj bo bližnji Sv. Anton imenovan Pridvor, saj je tej vasi svetniško ime bilo gotovo pritaknjeno mnogo pozneje.

Odborniki občinskega ljudskega odbora so imenovani predlog brez pridržka sprejeli, tako da se bo Poslej vas Sv. Anton imenovala Pridvor. Vse potrebne druge formalnosti okrog spremembe bodo šle svojo redno pot, dokler ne bodo vnesene ustrezne zaznambe v vse potrebne imenike in zemljevide.

rb

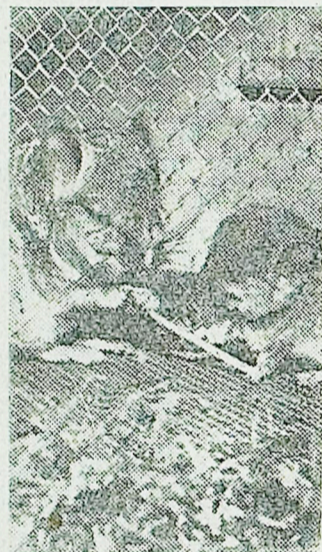
Člani SZDL in organov družbenega upravljanja — berite in dopisujte v naš list »Slovenski Jadran«!

Na Kmetijskem posestvu Skočjan-Ankaran so lansko jesen začeli z dvema poskusoma na žitih. Na površini 2 ha so posejali razne sorte domačih, italijanskih in turških žit. Predvsem pri italijanskih sortah delajo poskuse na sistem gnojenja, pri drugih pa opazujejo razvoj žit in ugotavljajo, katera sorta da pri istem gnojenju največji donos, je najbolj odporna proti zimi, rji, polegi ter preobilni vlagi oziroma suši. Prvi poizkus je republiškega, drugi pa zveznega merila. Dosedanje ugotovitve kažejo, da so vse sorte dobro prezimile in predvidevajo, da bodo dosegli pri italijanski sorti nad 50 stotov pridelka na hektar. — Na sliki levo spredaj poskusno zemljišče, v ozadju Koper z vzhodne strani

Medtem ko se v političnih krogih nadaljuje razprava o Alžiriji in išče rešitev, ki bi ustavila prelivanje krvi, izvaja francoska vlada vse večji pritisk na arabsko prebivalstvo. Policijske patrulje, ki nadzorujejo gibanje prebivalstva, so opremili s posebnimi detektorji za iskanje kovinskih predmetov. Na sliki vidimo francoskega policajca, ki s takšno pripravo preiskuje domačinko, da bi ugotovil, če ima orožje.

Činčila, glodalec, ki živi v Južni Ameriki, je majhna, do 30 cm dolga živalica. Podobna je zajcu in miši hkrati. Njeno krzno je tako cenjeno in drago, da je danes na vsem svetu samo deset žensk, ki so si lahko privoščile plašče iz te kožuhovine. Podobno kot hobre, nameravajo Nemci gojiti tudi te živalice na posebnih farmah.

Avtomobilska cesta pod morjem

Do konca prihodnjega leta bodo na Japonskem dogradili okrog 6 kilometrov dolg podmorski predor, ki bo povezoval dva otoka z moder-

Na robu 500 metrov globokega prepada so v ZDA zgradili napravo za preizkuševanje padal in rešilnih aparatov, ki so namenjeni letalom z nadzvočno hitrostjo. Poseben vlak zapeleje z nadzvočno hitrostjo na sam rob prepada, kjer se na mestu ustavi. Iz poskusnega vagona takrat avtomatično odleti rešilna naprava, v kateri je lutka človeške velikosti

V sodobnih tovarnah, kjer je vse delo do skrajnosti mehanizirano, ima važno vlogo tudi tekoči trak. Ponekod so prišli z delitvijo dela že tako daleč, da vsak delavec res pritrudi le »en vijak« in izdelek je gotov. Kako gre takšno delo od rok vidimo na naši sliki, ki prikazuje montažni oddelek sovjetske avtomobilske tovarne, kjer sestavljajo osebne avtomobile znamke Pobjeda.

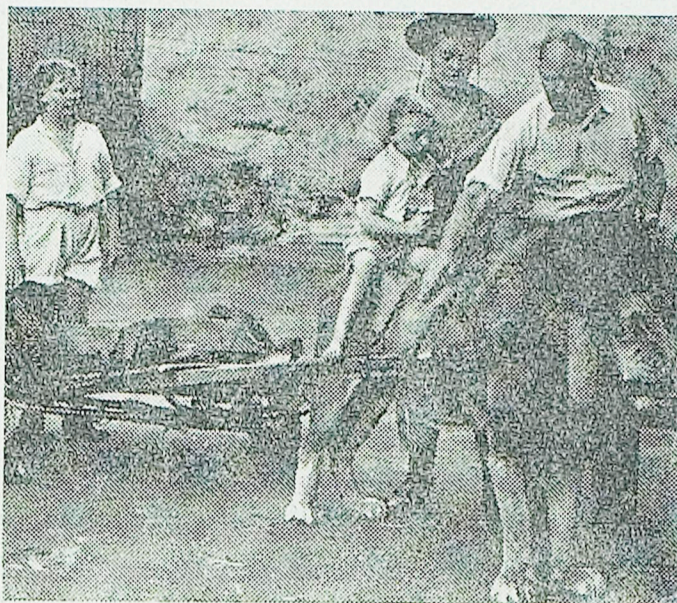
no avtomobilsko cesto in s prehodom za pešce. Predor so začeli graditi že pred devetimi leti, toda med vojno so prenehali z delom za dobrih 5 let. Stroški za gradbeno dela bodo znašali nad dvajset milijonov dolarjev.

TRDOŽIVNE ŽIVALICE

Glede trdoživosti ima najbrž prvo mesto med živalmi neka vrsta mravelj, ki živijo v pragozdovih Južne Afrike. Te mravlje ne poginejo niti, če jim odrežejo ves zadnji del telesa z nogami vred. Primerilo se je celo, da je nekega raziskovalca ugriznila mravljinna glava, ki je bila več ur odtrgana. Neka taka mravlja pa je živela brez glave 39 dni.

SUPERMATERIA

Z natančnimi računi so astronomi ugotovili, da imajo nekatere zvezde v vesoljstvu gmoto iz izredno težke snovi. Izračunali so, da bi tehtal kubični meter te snovi, če bi jo prenesli na zemljo, nič manj kot 300 milijard ton! Ta snov je tako gosta, da med posameznimi atomi skoraj ni nikakega praznega prostora. Nastaja pa pri tvorbi novih teles ob eksplozijah supernovih zvezd. Zaradi teh nenavadnih lastnosti so tudi snov imenovali supermateria.

Kralj pragozda v vpregi. Pred osmimi leti je neki južnoafriški lovec ujel levjega mladiča in ga prinesel domov na svojo farmo. Zver se je tako udomacila, da se pusti celo vpregi v voziček. Mogočni kralj pragozda je zlasti prijazen s farmarjevimi otroki.

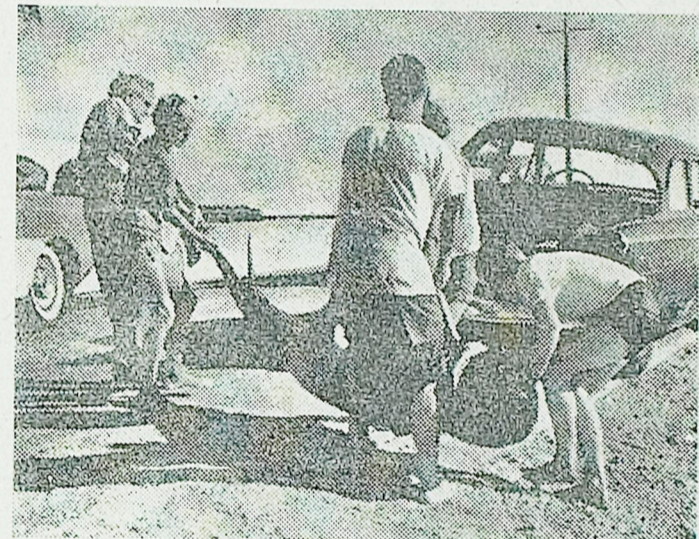
Atomska rafinacija nafte

V laboratorijih neke ameriške petrolejske družbe so odkrili, da se surova nafta pod vplivom radioaktivnega klobalta spreminja v čisti bencin. Menijo, da je to odkritje velikega pomena za proizvodnjo destiliranih visoko kvalitetnih goriv in da bodo v bližnji prihodnosti preproste cevi, prevlečene z radioaktivno snovjo, zamenjale velike in zamotane naprave v rafinerijah. Novi

izum bo po mnenju znanstvenikov omogočil, da bodo surovo nafto rafinirali kar spotoma, ko bo tekla po naftovodih. To bodo nekakšne čarobne cevi, v katere se bo stekala surova nafta iz vrelcev, na drugem koncu pa bo iztekla čist bencin.

PAJČJA FARMA

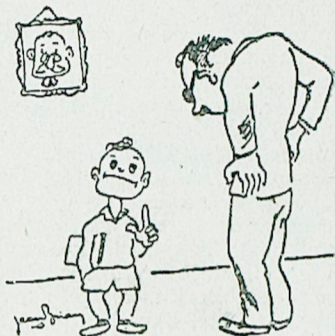
Med živalmi, ki jih ljudje redijo v velikih množinah na posebnih farmah, niso le kokoši, svinje in drugi predstavniki živalskega sveta, za katere vemo, da so koristni. Na Škotskem gojijo gliste in jih prodajajo ameriškim ribičem, neki Američan se ukvarja z muhami: vsako leto jih proda okrog 3 milijone raznim zoološkim vrtovom, kjer z njimi hranijo razne živali. Najbolj nenavadno »farmo« pa ima neki Francoz. Ta goji Pajke in jih prodaja francoskim vinskim trgovcem, ki jih uporabljajo za to, da jim pletejo svoje mreže po steklenicah. Tako dobiva tudi vino pečat starosti.

Nedavno je nekaj sto kitov iz neznanih vzrokov zašlo na plitvo obalo v Floridi. Veliki morski sesalci so popolnoma zaprli dohod v neko pristanišče in ustavili ves promet. Medtem ko so jim ribiči poskušali pomagati nazaj na odprto morje, je več kitov nasledlo na obali, kjer so poginili.

NOVO ZDRAVILO PROTI TUBERKULOZI

Na sestanku, ki se ga je udeležilo okrog 400 zdravnikov z vsega sveta, so med drugim prebrali tudi poročilo o najnovejšem odkritju na področju boja proti jetiki. Gre za novo zdravilo — streptovarin — ki je po trditvi Nobelovega nagradjenca za medicino, dr. Selmana, desetkrat učinkovitejše kot znani streptomycin. Ob tej priložnosti je dr. Selman dejal, da so bili doseženi z novim zdravilom naravnost presenetljivi uspehi. Vendar je dodal, da bi bilo napačno, če bi dopustili, da ti uspehi rodijo pretirani optimizem.

— Spet cvek!
— Kako pa naj bo drugače, očka, če pa sem dobil ista vprašanja kot zadnjič.

ERNEST HEMINGWAY:
Slovo od orožja
POSLOVENIL RADO BORDON

»Prav lepa hvala in na svidenje.«
»Upam, da se še srečava.«
Vrnil sem se v bolnišnico. Čakalo me je nekaj pisem, eno službeno in nekatera druga.
Dobil naj bi bil tri tedne bolniškega dopusta, potem pa bi se moral vrniti na fronto. Pismo sem prebral zelo pozorno. Tako je torej s tem. Bolniški dopust se je začel četrtega oktobra, ko bi poteklo moje zdravljenje. Trije tedni, to je bilo enaindvajset dni. To se pravi petindvajsetega oktobra.
Sporočil sem, da me ne bo v bolnišnici, in sem se napotil v restavracijo, nedaleč od bolnišnice v isti ulici, da bi večerjal in za mizo prebral svoja pisma in Corriere della sera.
Eno izmed pisem je bilo od mojega starega očeta z družinskimi novicami, patriotičnim hrakrenjem, čekom za dve sto dolarjev in nekaj izrezkov iz časnikov; potem bedasto pismo od kurata iz naše menze; pismo od nekoga, o katerem sem vedel, da je bežal s Francozi in zajadral v nekakšno divjo četo, ter mi je pripovedoval o tem; naposled še nekaj besed od Rinaldija, ki me je spraševal, koliko časa kanim še ostati v Milanu in kaj je novega. Prosil me je, naj mu prinesem gramofonske plošče, in je priložil pisemu seznam.
Med večerjo sem spil malo steklenico chiantija, potem pa sem naročil kavo in kozarec konjaka, prebral časnik, vtaknil pisma v žep, pustil časnik z napitnico vred na mizi in odšel.
V svoji sobi v bolnišnici sem se sčel, oblekel pižamo in domačo haljo, spustil zastore na vratih, ki so peljali na

balkon, sedel na posteljo in začel brati bostonske časopise s kupa, ki ga je bila pustila v bolnišnici gospa Meyersova za svoje fante.
Chicaški »White Sox« je zmagoval v ameriški, newyorški klub »Giants« pa je vodil v nacionalni ligi. Babe Ruth je igral za Boston.
Časniki so bili dolgočasni, novice so bile le krajevne in stare, novice s fronte pa so bile sploh zastarele. Kar se tiče ameriških vest, so bile le take z vojaških vežbališč. Bil sem vesel, da nisem v takem taborišču. Edino, kar je bilo vredno branja, so bile novice o baseballu,* toda to me ni niti najmanj zanimalo. Če imaš dosti časnikov na kupu, jih ne moreš prebrati z zanimanjem. Niso bili prav sveži, vendar sem jih nekaj časa bral. Vpraševal sem se, ali bo Amerika zares stopila v vojno in ali bodo prekinili tekmovanja v poglavitnih ligah. Po vsej verjetnosti ne. V Milanu so bile še vedno konjske dirke, vojna pa ni mogla huje potekati. V Franciji so prenehali s konjskimi dirkami. Od tam je bil prišel tudi naš konj Japalac.
Catherine ni nastopila svoje službe pred deveto. Slišal sem, ko je prišla v nadstropje in prevzela svojo dolžnost, in nenadoma sem jo zagledal, ko se je bližala po hodniku. Šla je skozi nekaj drugih sob in naposled prišla v mojo.
»Pozna sem, dragi.« je rekla. »Hudo sem bila zaposlena. Kako ti kaj gre?«
Pripovedoval sem ji o časnikih in o dopustu.
»Krasno,« je dejala. »Kam pa misliš odpotovati?«
»Nikamor. Rad bi ostal tu.«
»Nikar ne govori neumnosti! Izberi si kak kraj, pojdi tja, potem pa pridem za tabo še jaz.«
»Kako pa boš to napravila?«
»Ne vem. Toda vsekakor bom prišla.«
»Naravnost čudovita si.«
»Ne, nisem. Toda ni si težko urediti življenja, če nimaš ničesar zgubiti.«
»Kaj hočeš reči s tem?«
»Nič. Mislija sem samo na to, kako majhne se mi zde zapreke, ki so se mi nekadaž zdele tako velike.«
»Misliš sem, da bi jih bilo težko premagati.«

»Ne, ne bi bilo, dragi. Če bo potrebno, bom čisto preprosto odšla. Toda mislim, da do tega ne bo prišlo.«
»Kam pa naj mahneva?«
»Saj ni važno. Kamor koli želiš. Nekam, kjer nikogar ne poznavam.«
»Ti je prav vseeno, kam pojdeva?«
»Da. Meni je všeč kateri koli kraj.«
Bila je videti vznemirjena in nervozna.
»Kaj je s teboj, Catherine?«
»Nič. Prav nič.«
»Ne, nekaj je.«
»Ne, nič. Prav zares nič.«
»Vem, da je nekaj. Povej mi, draga! Saj mi lahko poveš.«
»Prav nič ni.«
»Povej mi.«
»Nočem ti povedati. Bojim se, da te bom napravila nesrečnega ali ti zadala skrbi.«
»Ne, ne boš.«
»Si prepričan? Jaz nisem prav nič v skrbeh, toda bojim se, da se boš ti vznemiril.«
»Ne bom, če ne boš ti v skrbeh.«
»Nočem ti povedati tega.«
»Povej mi.«
»Zares moram?«
»Da.«
»Dobila bom otroka, dragi. Že skoraj tri mesece je tega. Saj nisi v skrbeh, kajne? Prosim te, nikar ne bodi, lepo te prosim. Ne smeš se vznemirjati.«
»V redu.«
»Je vse prav?«
»Seveda.«
»Storila sem vse, kar sem mogla. Vzela sem vse mogoče, toda nič ni pomagalo.«
»Prav nič se ne vznemirjam.«
»Nisem mogla prepričati, dragi, toda tudi vznemirjala se nisem zastran tega. Tudi ti se ne smeš vznemirjati ali se počutiti slabo.«
»Samo zastran tebe sem v skrbeh.«
»Saj to je tisto. Prav tega ne smeš početi. Otroci pač vselej prihajajo na svet. Vsi ljudje imajo otroke. To je čisto naravna reč.«

* Ameriška igra z žogo. — Op. prev.